

**I Kveld
blev der banket
paa Helvedes Port**

Påskedigte

Ravnerock

I Kveld blev der banket paa Helvedes Port
Fynske digtere skriver påskedigte
Copyright © Forlaget og forfatterne
Redaktion: Bjarne Kim Pedersen & Per Nielsen
Grafisk tilrettelægning: Per Nielsen
Layout af bogomslag: Anders Boye
Forside: Per Nielsen, collage
Illustrationer: Per Nielsen, fotos fra Korshøjen i Litauen
Tryk: FT-Tryk
1. udgave 2016
ISBN 978-87-93272-19-4

Forord

Påskén er den vigtigste kristne højtíd.

Mange forbínder mest påske med ferie, familiehygge, påskefrokost, påskeæg og påskeliljer, men påskén er meget mere end det.

Påskefortællingen er et drama på liv og død. Den handler om livets store spørgsmål og menneskelige erfaringer, om håb og tilgivelse, forsoning og fællesskab, men også om forræderi, svigt, ensomhed, lidelse og død.

Påskens fortælling er således en grundfortælling om vores tilværelse.

Men selv om det er sådan, er påskén tit sværere at forholde sig til og at formidle end julen. Det lille barn, der bliver født i en stald, og en julefest er ofte nemmere at sætte ord og billeder på, end påskens drama.

Derfor er det en stor glæde, at en række fynske digtere nu tager livtag netop med påskefortællingen og med hver med deres stemme fortolker den og genfortæller den.

Ved at sætte nye ord på både lidelsen og livet er de med til at sætte påskén ind i vores tid og holde påskens fortælling levende.

Det er godt, for med påskén får vi ord til livet.

Rigtig glædelig påske

Tine Lindhardt
Biskop på Fyn

Poesiens dag

I 1999 indstiftede UNESCO World Poetry Day – Verdens Poesidag. Datoen er den 21. marts. Formålet med dagen er at udbrede kendskabet til lokale og internationale digtere samt sætte fokus på poesien som genre. Poesiens dag blev afholdt for første gang i 1999, og hvert år siden da er dagen blevet markeret på verdensplan af mange forskellige organisationer og institutioner.

Fynske Forfattere, der er en undergruppe under Dansk Forfatterforening, har i samarbejde med Odense Bibliotekerne gennem de senere år markeret dagen på forskellig vis.

- i 2012 udgav Fynske Forfattere antologien *Mellem broer*, der indeholder digte af 37 nutidige fynske digtere. Udgivelsen blev fejret den 21. marts med reception og digtoplæsning på Hovedbiblioteket i Odense.

- i 2013 var det selvvalgte tema *ord og musik*, og Fynske Forfattere markerede Poesien dag ved et arrangement i samarbejde med Syddansk Musikkonservatorium, hvor komponiststuderende komponerede musik til nye digte, og den 21. marts præsenterede sangere og musikere fra konservatoriet værkerne på Musikbibliotek i Odense.

- i 2014 havde Fynske Forfattere et samarbejde med Fyns Grafiske Værksted omkring temaet *ord og billeder*. I det projekt blev ti grafikere og ti digtere sat tilfældigt sammen med den bundne opgave at skabe kunstværker, der indeholdt både ord og billeder. Resultatet var udstillingen "*Blind date*", der blev vist på Hovedbiblioteket i Odense og naturligvis havde fernisering med digtoplæsning på Poesiens dag.

- i 2015 var temaet *ost og poesi*, inspireret af dette citat af G. K. Chesterton (1874-1936): "*Poets have been mysteriously silent on the subject of cheese.*" Ikke færre end atten digtere, alle med adresse på Fyn, havde bidraget til denne antologi med helt nye digte om emnet ost. Udgivelsen blev markeret på Hovedbiblioteket i Odense den 21. marts med en brunch, hvor digtoplæsning på delikat vis blev krydret med smagning af oste, præsenteret af Graham Smith fra Grahams Farmhouse.

Kunstnerne Inge Marie Mørcke og Jens Uffe Rasmussen lavede osteillustrationer specielt til antologien – og lektor emeritus Per Olsen skrev en grundig litteraturhistorisk indføring i ostens rolle i poesien.

I 2016 er temaet passionsdigte, fordi Poesiens dag falder i påskeugen. Dagen fejres traditionen tro med digtoplæsning på Hovedbiblioteket i Odense.

Igen i år udgiver Fynske Forfattere en antologi med fynske digtere i forbindelse med fejringen. Det er faktisk tredje gang, det sker, så disse antologier kan godt gå hen og blive et samlereobjekt i litterære kredse. Temaet for årets udgivelse er meget naturligt påskedigte eller passionsdigte, som det også kaldes. Da påsken er den kristne kirkes vigtigst højtid, faldt det lige for at lave et samarbejde med biskoppen over Fyens Stift omkring formidlingen af påskedigtene ud i de fynske sogne.

Antologiens titel "*I Kveld blev der banket paa Helvedes Port*" er hentet fra en af Grundtvigs påskesalmer. I antologien giver Per Olsen endnu en gang en veloplagt, lærerig og underholdende litteraturhistorisk oversigt over påskedigtningens udvikling fra tidligere tider til i dag. Herefter følger en række fynske digteres bud på påskedigte. Temaet er formidlet frit og ucensureret, og redaktionen påtager sig ikke ansvar for den enkelte skribents tolkninger, holdninger, valg af stavnemåder eller grammatisk tegnsætning. Bogen rummer en fynsk digterisk mangfoldighed, der sagtens kan få julen til at vare lige til påske.

Sidst, men ikke mindst, en stor tak til Odense Bibliotekerne, der igen i år velvilligt har støttet de fynske digteres fejring af Poesiens dag.

Per Nielsen

Mit navn, det står med prikker,
pas på de ikke stikker.

O højtid ohøj!

– om påskedigtning

Kristendommens grundfortælling drejer sig som bekendt om et barn undfanget af en bellig ånd, født af en jomfru, svøbt i en krybbe, etc. Da drengen vokser til, får han status af Guds søn, fordi han selv siger, han er det. Den arbejdssky voksne unge mand lever af almisser og på nas, laver gerne vand om til vin, opvækker en allerede halvrådden mand fra de døde, får et lam til at gå og en blind til at se, bespiser en uoverskuelig stor folkemængde i ørkenen uden medbragt madkurv, går på vandet, sætter et afhugget øre tilbage på en romersk soldat, der var ved at arrestere ham, bliver siden dømt og benrettet på korset – alt ifølge evangeliernes spådom digtet i baghånd. Manden genopstår fra de døde, farer til himmels, sætter sig på tronen ved sin Fars side, skønt Faren er ham selv, således som han og Faren samtidig også er Helligånden, der for resten har bollet hans jomfruelige mor tyk med ham selv. Lidt af noget rod i en dysfunktionel familie, kan man mene. En dag vil den enbårne, én i tre, tre i én domme levende og døde: til helvede med de onde, de gode til et paradys, hvor der hverken er øhulkaner, stripperfabrik eller skurvogn, men evigt liv i harpespil. Mærkeligt firma.¹

1

I denne mærkelige firmahistorie indtager Kristi lidelseshistorie, dvs. Jesu fødsel, lidelse, død og selve opstandelsen påskemorgen, en central plads, og den foregår i tiden op til, under og efter påske. I litteraturhistorien findes en ret omfattende kristelig digtning o. år 1000: genfortællinger af bibelske motiver, legender og lyriske digte.

Grundtvigs salme *I Kveld blev der banket paa Helvedes Port* er skrevet på grundlag af en tekst, tilskrevet klosterbroren Kædmon. Påsken var det kirkelige års vigtigste højtid. De første fremstillinger i middelalderen af lidelseshistorien er de såkaldte påskespil, iscenesat, opført og ”performed” af benediktinermunke i klosterkirken, som udgjorde scenen. Man satte alle sejl til, og der findes manualer og instruktioner for, hvordan replikkerne skulle siges, for tøjstilen og for rekvisitterne. Der er således snarere tale om en gudstjeneste, liturgiske ceremonier og ritualer, end om et egentligt teaterstykke.

Det følgende citat er en vekselsang fra Winchester påskespil fra ca. 970, sproget er latin og læg mærke til regibemærkningerne:

Medens den tredje lektion fremsiges, skal fire brødre klæde sig på, den ene i hvid messeskjorte. Han skal så, skjult og som optaget af noget andet, begive sig til graven, og der skal han sidde tavs med en palmegren i hånden. Medens den tredje svarsang synges til ende, skal de tre andre nærme sig iført kapper, med røgelseskar i hånden, og gå langsomt hen til graven, som om de søgte noget. Dette sker nemlig for at efterligne englen ved graven og de tre kvinder, som kommer med deres salver for at salve Kristi legeme. Men så snart den siddende har set de tre ligesom omflakkende og søgende, skal han begynde at synge halvhøjt og med blid stemme: "Hvem søger I i graven, o Kristi tjenerinder?" Når han har sunget det, skal de tre svare enstemmigt: Jesus fra Nazareth den korsfæstede, o himmelboer." Så skal han svare dem: "Han er ikke her, han er opstanden som han havde forudsagt; Går og forkynder, at han er opstanden fra de døde!" På denne befaling skal de tre vende sig mod koret sigende: "Halleluja, Herren er opstanden; i dag er den stærke løve opstanden, Kristus, Guds søn!" Efter disse ord skal den siddende, som om han kalder dem tilbage, svare med vekselsangen: "Kom og se det sted, hvor Herren var lagt, halleluja!"²

Den engelske William Dunbar (1460-1529) skrev om den samme scene en *Krigerisk Lovsang til Opstandelsen*, hvis omkvæd står på latin: *Surrexit Dominus de sepulchro*. Tredje strofe lyder:

*Han, som for vor skyld led at blive dræbt
og som et Lam til ofring blive bragt,
er som en Løve steget op på ny,
og som en kæmpe strækker Han sig op.
Udsprungen er Aurora skær og fin,
i Himlen går den lysende Solens Gud,
den salige dag er draget bort fra nat,
Vor Herre er opstanden fra sin grav.*³

Barokken er både et litterært fænomen (dvs. form, sprog, stil og indhold, tema og ideologi) og en historisk epoke (kulturelt, socioøkonomisk og politisk), der karakteriseres ved brudflader og skred. I barokken tematiseres ofte forholdet mellem det jordiske og det himmelske, eksempelsvis i Thomas Kingos *Far, Verden, far vel*. Den barokke tekst er langt mere sofistikeret end middelalderens, med brug af retoriske spørgsmål og troper som antitese, paradoks og oxymoron, som fx i den engelske "metafysiske" lyriker og præst John Donnes (1572-1631) *Good Friday, 1613. Riding Westward* – skrevet tre år før Shakespeares og Cervantes' død:

*Let man's Soul be a Sphere, and then, in this,
 The intelligence that moves, devotion is,
 And as the other Spheres, by being grown
 Subject to foreign motions, lose their own,
 And being by others hurried every day,
 Scarce in a year their natural form obey:
 Pleasure or business, so, our Souls admit
 For their first mover, and are whirl'd by it.
 Hence is't that I am carried towards the West
 This day, when my Soul's form bends toward the East.
 There I should see a Sun, by rising set,
 And by that setting endless day beget;
 But that Christ on this Cross, did rise and fall,
 Sin had eternally benighted all.* ⁴

Digtet falder i tre dele: Donne indrømmer over for sig selv, at han netop denne dag, langfredag, burde vende ansigtet mod øst og se mod det sted, hvor Kristus led døden på korset. (l. 1-14); men end ikke naturen kan udholde det bedrøvelige syn af Kristus på korset og den grædende Maria, og det kan Donne heller ikke (l. 15-32); men selvom han rider videre, er billedet af korsfæstelsen nærværende for ham. Hans ryg er kun vendt for at modtage straf for hans synder, og når han er blevet tilstrækkeligt straffet, vil Kristus anerkende ham, og så kan Donne endelig vende sig og se Kristus lige i øjnene.

Gennem de første ti linjer markerer billedet af menneskets sjæl som en sfære dén anledning, der indleder og opretholder meditationen. Idet han følger reglerne for middelalderlig astronomi, sammenligner Donne universet, kosmos, hvor sfærenes bevægelser, der bestemmes af englelige intelligenser – som måske kunne forstyrres af ”foreign motions” eller ydre kræfter – med sjælen, hvis forpligtelser til andagt og gudsfrygt er splittet mellem forskellige sider af menneskelige aktiviteter, ”pleasure or business”(lyst, fornøjelser eller travlhed, forretninger). Fra linje 11 til 14 mediterer Donne over valget (med en ”retnings”-metafor), og han kommer til at tænke på langfredag. For det er i østen at Kristus døde, mens han selv rider vestpå; men det er også i østen, solen står op, og det er et billede på opstandelsen: ”... I am carried towards the west/This day, when my Soul's form bends towards the East”. Passagen er fuld af sproglige og visuelle kontraster og paradokser. Meditationen fører til fortællerjegets direkte henvendelse til Gud i den samtale som afslutter digtet:

O Saviour, as Thou hang'st upon the tree;
 I turn my back to Thee, but to receive
 Corrections, till Thy mercies bid Thee leave.
 O think me worth Thine anger, punish me,
 Burn off my rusts, and my deformity,
 Restored Thine image, so much, by Thy grace,
 That Thou may'st know me, and I'll turn my face.

Donne skrev en række fromme sonetter og andre, stærkt religiøse digte, bl.a. det tidlige *The Cross*: "Since Christ embraced the Cross itself, dare I/His image, th'e image of his Cross deny?"; samt *Resurrection, imperfect*: "Sleep sleep old Sun, thou canst not have repass'd/As yet, the wound thou took'st on Friday last". Hans digte spænder sig generelt ud mellem det stærkt erotiske og sanselige og det dybt religiøse.

Barokken er – formelt set– en legesyg periode. Der skrives såvel akustiske "klinge-digte" som figur- eller visuelle digte, Carmina figurata. Det vellykkede figurdigt er indbegrebet af en lyrisk tekst: materielt, sanseligt udtryk (form) og indhold svejset sammen til en samlet udsigelse – et ikonisk tegn. Et godt eksempel er George Herberts (1593-1633) *Easter Wings*⁵:

Lord, who created man in wealth and flore,
 Though foolishly he lost the fame,
 Decaying more and more,
 Till he became
 Most poore:
 With thee
 O let me rife
 As larks, harmoniously,
 And sing this day thy victories:
 Then shall the fall further the flight in me.

My tender age in sorrow did beginne
 And fill with fecknesse and shame
 Thou didst fo punish finne,
 That I became
 Most thine.
 With thee
 Let me combine,
 And feel this day thy victorie:
 For, if I imp my wing on thine,
 Affliction shall advance the flight in mee.

Passionshistorien handler om død, begravelse, opstandelse og senere himmelfart. Den traditionelle udgave af Kristi sidste dage er med andre ord mættet med stærke billeder af fald og opstigning. Digtet, som afslutter en suite om den stille uge i påsken, er fra *The Temple* (1633),

og det er vellykket, ikke blot fordi vi *ser* vingerne, men fordi vi ser, hvordan de er lavet: processen med forkortelsen og forlængelsen eller udvidelsen af linjerne, som gør ”faldet” og ”opstigningen” mulig – i en faldende og stigende rytme. Titlen konnoterer ”sjælens vinger”, men uden anden konkret reference end digtets form. I de første udgaver løb linjerne vertikalt, således at vingernes form kunne ses på bogens side som i fx englevinger. Et symmetrisk, sammensat ikonisk billede. Senere udgaver vippede digtet 90 grader og gengav det horisontalt som to timeglas, det ene oven på det andet. Jeg vipper nu digtet tilbage igen og kan se, at dets form forvandles fra to timeglas til to vinger, der støder op til hinanden. Formen antyder ikke blot vinger, men også den dykkende og opstigende lærkeflok: et ikonisk billede på menneskets syndefald, rejsning og opstandelse.

Herbert gør bevidst brug af ”vingerne” gennem hele digtet. Det universelle syndefald i str. 1 og det personlige (for)fald i str. 2 afspejles i de kortere linjer: ”Most poore” og ”Most thinne”, og når digteren forestiller sig opstigning og opstandelse, bliver linjerne igen længere. Første strofes første ”vinge” handler om syndefaldet, den anden udtrykker digterens personlige ønske om at opstå fra de døde med Kristus. Anden strofe gentager denne struktur med den forskel, at digteren nu vender sig mod sin egen ”sygdom” i den første ”vinge” og ønsker at forene sig (”combine”) med Kristus og at ”imp my wing on thine” (få ekstra fjer for at forbedre opstigningen). Anden strofe er mere personlig og handler om fortællerens egen åndelige ufuldkommenhed, men tabet var – set fra én synsvinkel – ikke ulykkeligt. Hvis mennesket rejser sig ved at lovprise Kristus, vil syndefaldet befordre dets opstignen til Gud. Og lidelsen og sorgen kan vise sig at være en tilskyndelse til at flyve op, at stige op. Og som strofen skrider frem, erstattes følelsen af utilstrækkelighed af en nyfundet optimisme, da han tænker på Kristi opstandelse (”this day thy victorie”) og finder et afsæt for sin egen åndelige fornyelse. Linjernes længde er nøje tilpasset det tematiske forløb. Første strofe starter i en tone af lethed, livsmod, der svinder ind og bliver til pessimisme i midten for så til sidst i digtet at genfinde optimismen. Til digtets forskellige følelser (”nede” og ”oppe”) svarer de korte og lange linjer. Således falder den korteste linje sammen med øjeblikket af størst åndelig fortvivelse (”Most poore”). Det samme gælder anden strofes korteste linje ”Most thinne”, der mimer indholdets tematisering af åndeligt forfald, før det fornyede håb endnu en gang i bogstavelig, konkret forstand breder sig typografisk forlængende ud på siden. Dette er et suverænt påskedigt både for syn og lyd, øjne og ører!

Dansk litteratur har fire store salmedigtere: Kingo, Brorson, Ingemann og Grundtvig. Jeg vil i det følgende springe de to midterste over.

Indtil protestantismens sejr var Maria det mest inspirerende medlem af den hellige familie: hun er jomfruen, som føder verdens frelser; hun er moren, der står ved sin søns lig, og hun er himmeldronningen. De første danske Mariaviser er fra o. år 1200; en dansk oversættelse af sekvensen *Stabat mater* fra Mater dolorosa (moren i sorg) af en italiensk franciskanermunk er fra o. 1300, og den lyder: "Hos Korsets Træ/med Sorg og Ve/stod Christi Moder/med Graadsens Floder,/hendes Søn paa Korset hængte."⁶ Kristi lidelseshistorie er det evangeliske grundlag for den kristne påskes første halvdel. Kingos *SEe, hvor nu Jesus træder* er skrevet til palmesøndag og har en særlig udgivelsesstruktur med bl.a. brug af præsens ("See") og imperativ ("Og dig i hannem glæd", "O hielp mig selv der- til", "O Jesu hør dog dem", "Og hav saa Ævig Tak"). Fortælleren er selv sammen med menigheden øjenvidne til begivenhederne. Et fuldendt mesterværk er *SOM dend gyldne Sool frembryder* til første påskedag fra hans *Vinterparten* (1689), hvor selve åbenbaringen som erfaringsform er i centrum. I 1683 overdrages den moderne kunstdigtningens førende forfatter Kingo at "sammenskrive og indrette en ret Salmebog", og det nye er, at den skal indrettes efter kirkeåret. Men da der langt fra var salmer til alle søndagens tekster, skulle Kingo selv i egenskab af digter tilvejebringe "Sange over Søndagens Evangelia og Epistler, hvilke skulle være uden Vidtløftighed og efter de bedste og sædvanligste Kirkemelodier, paa det de des snarer af den gemene Mand kan fattes og læres". Som belønning ville Kingo få 15 års eneret på salmebogens udgivelse. Kingo var en driftig og stræbsom mand og havde allerede i 1682 fået kongeligt privilegium til at oprette et bogtrykkeri i Odense. Efter seks års arbejde udsendte han *Vinterparten* af "Danmarks og Norges Kirkers forordnede Salmebog" i 1689, omfattende kirkeåret fra advent til og med første søndag efter påske. *Vinterparten* er titlen på den første halvdel af en salmebog, hvis anden del, *Sommerparten*, Kingo aldrig kom til at færdiggøre. Han, der var mere kunstner end redaktør, bryder med de foregående tiders salmestil gennem bl.a. den typografiske opstilling i regelmæssige strofer i lange rækker efter hinanden og enderimenes slyngede og kunstfærdige gang mellem verslinjerne. Af bogens 267 salmer var ikke færre end 136 nydigtede af ham selv. Et digterisk højdepunkt er passionssalmerne, der dramatisk fremmaner lidelseshistorien, så menigheden rystes og lider med. Kingo viser sig her som en retorisk mester, en formbevidst æstet, som på fremragende vis demonstrerer de ny metriske mønstre,

hvor der er overensstemmelse mellem versemålet, det sproglige udtryk og indholdet. Nogle af barokkens kunstgreb er den regelmæssige vers- og strofebygning, den faste arkitektoniske strukturering af stoffet, overdrivelser og det elaborerede figurative sprog med dets gentagelser (anaforer), en voldsom og effektiv metaforbrug og modsætninger (antiteser): selve påskens spil mellem lidelsen og fornedrelsen på den ene side og triumfen og ophøjelsen på den anden side er i sig selv en antitese, som lå godt for Kingo.

Barokken betegner ”Modersmålets gennembrud”. I pagt med barokkens optagethed af detaljen udpensles torturscenerne. Suiten af passionssalmer afsluttes med den store takkehymne, opstandelsessalmen på første påskedag, *SOm dend Gyldne Sool frembryder/Giennem dend kulsorte Sky*.⁷ Forud går 18 passionssalmer, som giver et poetisk billede af Jesu lidelseshistorie. Digtet lever – som andre af ”modernisten” Kingos store tekster – af dets sanselige naturbilleder. Det tager udgangspunkt i den sanselige erfaring, der jo er farlig, men altså også en forudsætning for forståelsen hos den syngende eller læsende menighed. Digtet tematiserer livets sejr over døden – dén sejr, som trodser angsten for fortabelse. Digtet begynder i jublende, grandios billedstil således:

*SOm dend Gyldne Sool frembryder
Giennem dend kulsorte Sky,
Og sin straale-Glands udskyder,
Saa at Mørk og Molm maa fly,
Saa min JESus aff sin Grav,
Og det dybe Dødsens Hav
Opstod arefuld aff Døde,
Imod Paaskee Morgen-røde.*

Og slutstrofen med barokkens karakteristiske mangedoblede anafor lyder:

*Tak for ald din Fødsels Glæde,
Tak for dit det Guddoms Ord,
Tak for Daabens hellig Væde,
Tak for Naaden paa dit Bord,
Tak for Dødsens bittre Vee,
Tak for din Opstandelse,
Tak for Himlen du har inde,
Der skal Jeg dig see og finde.*

Samme år som Vinterparten udkom, udsendte Odense-rektoren Elias Naur sit 5628 aleksandriner lange passionsdigt Golgotha paa Parnasso, inspireret af den tyske barokstil, og ”paa aleksandrinske Vers udsat”. Lidelseshistorien er her fremstillet i fem akter, ”Handler”. Tidligere havde han udgivet Zions sange og sukke, hvor det i Om sjælens græmmelse over Jesu død og korsfæstelse hedder: ”*Til korset de fæster hans arme:/ de storme, de fryse, de larme,/ de Jesum budfletter med snorer;/ hans hænder og fødder de borer.*”⁷⁸

Påskedigte skrives også – hvad man måske ikke skulle tro – af den geniale svenske visedigter m.m. Carl Michael Bellman, som er mest kendt for sine Fredmans epistlar (1790) og Fredmans sanger (1791). Epistlernes tematisering af bakkanalske udskejelser med kærlighed & sex, musik, sang & dans er stadig aktuel og langtidsholdbar. Det kristne evangelium er her udskiftet med et nyt: ”Supa, dricka,/Och ha sin flicka,/År hvad Sancte *Fredman* lär.” Treenigheden er parodisk erstattet af de hedenske Venus, Bacchus og Apollon, repræsentanter for kærlighed, vin og musik. Men Bellman, som levede i 1700-tallets gustavianske oplysningstid og kendte dens frihedsideer, skrev også salmer, som ikke er salmer i almindelig forstand som dem, man synger i kirken. De er digte beregnet på at læses i enrum og til opbyggelse for den enkelte. Han fik udgivet Zions Högtid (1787) og påbegyndte en ny samling året efter, hvorfra det følgende citat er hentet. Salmen på langfredagen følger begivenhederne fra ypperstepræstens gård til korsfæstelsen:

*Fald ned, o menighed! Et øjeblik det varer,
Før, i din andagts styrke, din svagheit nyder stött',
Dit skyldregister kend, og dine liges nød,
Som har den samme grund til al den angst du døjer;
Dog da vor Frelses blod har udsluket afgrunds glöd!
Så vid at denne mand, som nu sit hoved bøjer,
Er Herren og din Gud – dit skjold i liv og död.*⁹

1700-tallet betegner en overgangstid mellem aristokratisk og borgerlig kultur – og litterært set har vi i den ene ende (sen)barokken, i midten klassicismen eller oplysningstiden og rokokoen, og i den sidste ende følsomheden og den spæde start på romantikken. Den borgerlige kulturs og den borgerlige offentligheds fremmarch betyder en sekularisering og en dermed forbundet syn på religionens rolle, og herunder nye tolkninger af passionshistorien og påsken. Lad mig slutte første del af påskedigtningen – fra middelalder til sidst i 1700-tallet – med Johs. Ewalds *Udrust dig, Helt fra Golgatha*, som er hans sidste digt få timer før hans død 17.3.1781:

*Udrust dig, Helt fra Golgatha!
Løft høit dit røde Skiold;
Thi Synd og Skrek – du seer det ja –
Angriber mig med Vold.*

2

Med romantikken flytter den religiøse tro fra kirkerummet ud i naturen, altså panteisme, gud i naturen, og ind i jeget. Det jeg, vi så i fx barokkens religiøse lyrik, er repræsentant for menigheden, men det er i romantikken erstattet af et følende, subjektivt centrallyrsk jeg, der mimer forfatterens inderste følelser. Panteismen kendes fra bl.a. Oehlenschlägers *Guldbornene*, hvor det med en besjæling af naturen hedder: ”de sieldne Faa (...) som ane det Höie/ i Naturens Öie,/som tilbedende bæve/før Guddommens Straaler,/i Sole, i Violer,/i det Mindste, i det Største,/som brændende tørste/efter Livets Liv”.¹⁰ Og hos Grundtvig, som i *Strandbakken ved Egeløkke* fandt Gud ikke blot i naturen, men også i ”Digterens Sang,/Fandt ham i Vismandens Ord,/Fandt ham i Myther fra Nord,/Fandt ham i Tidernes Gang; Synligst og vissest den dog/Fandt ham i Bøgenes Bog”.¹¹

Nogle mener, at Grundtvig var både gal og genial. I denne sammenhæng vil jeg nøjes med at konstatere, at han i hvert fald har skrevet et par fremragende salmer. I sit tidsskrift *Danne-Virke*, som udkom med fire bind i årene 1816-19, publicerede han *Paaske-Liljen*, hvor han udtrykte sit håb om en kristelig renæssance og en folkelig vækkelse. Grundtvig var langt nede i disse år, kirken var lukket for ham, han mente ikke, at han blev forstået, og han havde lagt sig ud med den oehlenschlägerske kreds og den københavnske intelligens, hvis repræsentant Johan Ludvig Heiberg hånede ham i A-B-C-Rimet: ”En Kapellan kan gammel blive/og holde sig ved Haab i Live.” Grundtvigs digt, som har karakter af et moderne mysteriespil, er en prolog til et lille situationsspil, et dramatiseret historisk optrin omkring Jesu grav natten før påskemorgen, og Grundtvig bruger den på hans tid foragtede landsbyblomst som et samlende symbol på kristendommen, historien, den oversete digter og barndoms minder. Et sted i en prædiken siger Grundtvig: ”Synerne overvælder mig”, og det kan ses allerede i digtets anslag:

*Siig mig Blomst! Hvad vilst du her!
Bonde-Blomst fra Landsbye-Have,
Uden Duft og Pragt og Skiær!
Hvem est du velkommen Gave!*

*Hvem mon, tænker du, har Lyst
Dig at trykke ømt til Bryst!
Mener du, en Fugl tør vove
Sang om dig i Danmarks Skove!*

Og digtet paralleliserer dernæst blomst, digter, barndommen og de døde med blomstens vækstbetingelser og genkomst forår efter forår – ligesom påsken er Jesu opstandelsestid: Som han stod op, bryder blomsten frem med sit ”gule Lagen” (str. 7). Lagnet må være det bleggule hylster om påskeliljens flammegule kronblade, og det bliver nu et billede på liglaget, gulnet af ælde, og af dét springer livet frem – det er påske. Digterens associationer fører videre til liget med den voksgule farve.

Grundtvig ville to ting med sin salmedigtning. Han ville skabe en salmesang, hvor man hørte ”lidt mindre om Helvede og lidt meer om Himmerig”. Hans svar på Kingos bodskristendom – med indslag af naturromantik og med digtets forsoningstro på kanten af det naive – var *Tag det sorte Kors fra Graven!/ Plant en Lilje hvor det stod!* fra 1832, og digtet om 2. påskedag slutter med en forårsstrofe, henvendt til den genfødte jord: ”I din Kjortel lysegrøn,/Virket, som vort Haab i Løn,/ Som vor Længsels Toner klinge,/Breed du ud din Blomster-Vinge!”

Når man læser Grundtvigs prosa, så bliver man hurtigt klar over, at hans egentlige genremæssige felt er lyrikken. Hans associative, ynglende billedrækker, det dristige metaforbrug, ordspil, allusioner og paradokser gør ham til en moderne lyriker. Et tredje af Grundtvigs store påskedigte er *Hil dig, Frelser og Forsoner!* fra Sang-Værk 1 (1837), en salme fra begyndelsen af 1200-tallet, som Grundtvig gendigtede frit og gjorde til en dansk menighedssalme. Som ikke-kristen kan man have sit hyr med den postulerende side af Grundtvigs poesi, men i det fortællende *I Kveld blev der banket paa Helvedes Port* har han ladet al pædagogik og didaktik ude og skrevet et genuint poetisk mesterværk. Det oldsaksiske kvad er oprindeligt digtet af den angelsaksiske poet Kædmon, som han havde ”fundet” på sin anden Englandsrejse i 1830, men Grundtvig gendigter frit hans storladne, hymniske vision af Kristi nedfart til dødsriget med en egen originalitet og sproglig kraft. Han benytter sig af folkevisens formelagtige vendinger, og forløb gengiver hans dramatiserede sammenstød mellem de universelle magter himmel og helvede. Et afvæbnende træk ved Grundtvig var hans glæde ved kvinder. Derfor er det lidt nedslående for en ikke-troende, at det skal gå så galt for Eva, at hun

først tages til nåde, efter at have forkastet slangen og alle dens fristelser. Først kalder frelseren på Adam, men

11

*Da Eva tog Ordet, gik Frelseren nær,
Og sagde: min Søn og min Herre!
Jeg ene det voldte, at vi ligge her,
For jeg lod mig daare, desværre!*

12

*Den Slange, som krymper i Flammer sig nu,
Sig bugted om Kløgt-Træets Grene,
Den glimred som Guld, og den skød mig i Hu:
Vi raadte for Verden alene!*

13

*I raade for Himmel, I raade for Jord,
Saa hvisled den smigrende Stemme;
Da blege og blaa vi til Helvede foer,
Langt andet vi fik at fornemme!*

Her er tale om en stærkt forkortet fortolkning af myten om uddrivelsen af Paradis. Og, som Klaus Rifbjerg skriver i sin artikel om Grundtvig: ”Hvad Eva fristede Adam med var slangens viden om kønnet, det var uskylden der røg, og Adam og Eva fik at vide, at han skulle pukke resten af livet i sit ansigts sved, mens hun skulle føde sine børn med smerte. Men her går turen direkte fra paradiset have til helvedes svovlpøl (...) Eva tvinges til at angre sin brøde, og så stiges der opad i glans og herlighed (og med den skumle formodning på slæb, at hun ikke blot kan påtage sig rollen som Guds moder, men også som hans trolovede!). Og Adam? Ja, han kan passe sig selv og sit ansigts sved.”¹²

B.S. Ingemanns påskedigt er *Nu ringer alle Klokker mod Sky* fra Morgensange for Børn (1837). *Paaskeklokken kimer mildt/Fra den danske Kyst* er førstelinjen i Carl Plougs *Slaget ved Slesvig* i anledning af kampen ved Slesvig påskemorgen 1848, og det slutter i en nationalromantisk ånd: ”*Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd!/ Gud, han raader, naar vi fange Sejrr igjen.*” H.C. Andersen skrev en *Passions-Sang*, som *Piffuri i Rom* [dvs. fløjtespillere] synge den, under Fastetiden [dvs. fra askeonsdag indtil påske]. Teksten, som man kan sammenligne med Kingo og Naur, udspiller sig som en samtale mellem jegfortælleren Jesus og digtets læser(e):

*Da paa Korsets Træ jeg hængte,
 Naglet gennem Been og Hænder
 Leed en Qval, ei Verden kjender,
 Vilde jeg jo døe for Dig!
 Vee!
 Mon Du vel tænker paa mig!*¹³

Mod 1800-tallets slutning tynder det ud i de danske digteres salme- og dermed påskedigtning. Johs. Jørgensen udgav i 1893-94 sit oprindeligt fransk inspirerede symbolistiske tidsskrift *Taarnet*, hvor han bragte illustrationer af den katolske billedkunstner Mogens Ballin. Og her offentliggjorde han sin programartikel *Symbolisme*, hvori det bl.a. hedder, at kunstneren bag de timelige ting ”genkender den Evighed, hvoraf hans Sjæl er udsprunget”, og at ”Livet er et Under, en Gaade, en Helligdom, hvori der maa leves med Ærefrygt”. Altså virkeligheden opfattet som et symbol for en højere, metafysisk verden. På et tidspunkt konverterer Jørgensen til katolicismen til stor fortrydelse for de to andre i digterterzetten, som hermed sprænges: Viggo Stuckenborg og Sophus Claussen. Johs. Jørgensen oversatte *Paaskehymne* af munken Hermannus Contractus (dvs. den lamme) fra 100-tallet¹⁴, og han skrev sine egne, mange religiøse digte, bl.a. *Langfredag*¹⁵ fra ”Fra det Dybe” (1909). Sophus Claussen var en helt anden hedensk og panerotisk type. Han troede på ”en slags aandelig Verdensorden, hvor det naturlige, dagligdags Tilfælde indeholder langt større Vidundere”. Og det kom til et brud mellem de to venner under deres samvær i Rapallo (juni 1894), hvortil Claussen havde inviteret Jørgensen. I rejseromanen *Valfart* har Claussen skildret bruddet og samtidigt givet sin trosbekendelse. Han skrev i to omgange et hexameterdigt til Jørgensen, det sidste er *Hexameter-Hymne til Pan og Giovanni (Tre og tredive Aar senere)*¹⁶ fra *Heroica* (1925), hvor han skriver:

*Vreden har grebet mit Sind. Jeg har Trang til at vælte et Blækhus,
 drukne min lovende Ungdom og sværte Johannes fra Svendborg,
 styrte et vinblaat Hav og et Skyhvælv af Hexametre
 over min Broder fra Fyn, som lod vor Ungdom i Stikken.*

Jørgensen blev glad, når Claussen skrev: ”Pludselig begyndte det at kime festligt og utrætteligt i Klokketaarnet. Saa, nu slaar de Guldsum i oppe i Himmelen, sagde den mest verdslige af de to Venner, og over dette Billedfund blev den anden med et saa rørt og forsonet, at han i største Bevægethed rakte Haanden til den talende”.

Men Jørgensen blev stiktosset på Claussen, når han spøgefuldt og vittigt fandt på at skrive ”som spændte Gudsmoder sit Snørliv” og ”sad han [JJ] i Kirkeskibet og korsed sig over os andre”. Hexameterhymnen slutter i en forsonende tone:

*Vreden har grebet mit Sind, og Vreden har atter forladt mig,
thi vi har elsket vo ven for hans Strenghed og ikke hans Svaghed.
Og vor Gud er ej svag - "En Afgud er intet i Verden"! –
Nej, det er Aanden, som bygged Naturregts tusind Kapeller:
Sødmen i Hjerternes Hjerter ... hvor Pan og den lidende Kristus
hjælper hinanden i Nød for at sidde tilbords hos Gudsmoder.*

Lad da vor Flygtning Johannes kun styre mod særegne Stjerner! –

*Som en Moder af Folket har i sig en Rest af Guds Moder!
Som ved Paaske og Pinse en Blomst bringer Vaar og Messias!
Ja, som en datter af Pan uden Rædsel forløses og føder –
hilser et Foraar i Danmark Giovanni, naar Liljerne blomstrer.*

Andre lyrikere omkring århundredeskiftet er Ludvig Holstein, der kunne skrive en slags ny naturreligiøsitet frem: ”Ja, jeg er Troende/jeg tror paa det Groende,/min Tro kan blive svag/men aldrig briste. Alt gror/Nat og Dag/Og jeg tror/til det sidste ”. Og hans *Paaskesol*¹⁷ starter:

*Den naadige Paaskesol har det Behag
at dvæle ved Husmandens Bakke i Dag;
og Husmandens Høns, som på Ageren gaar,
sin Andel af Solkongens Herlighed faar.*

3

Efter år 1900, og især efter første verdenskrig – ”la grande guerre”, som franskmændene kalder den – tog udviklingen af, hvad man senere har kaldt ”det moderne” eller ”moderniteten”, for alvor fart: Sekulariseringen (Nietzsche formulerede det som ”Gud er død”), og de menneskelige grundværdier ændredes så småt fra en vertikal tilværelsesfortolkning (fra gud til menneske) til en horisontal (fra ét eksistentielt og socialt individ til et andet); det medførte tabet af tro, oplevelse af fragmentering og splittelse og tilintetgørelse af kulturelle symboler og normer. Videnskabsteknologiens og filosofiens rationalisme angreb gyldigheden af de traditionelle religiøse og kunstneriske symboler, samtidig med at den voksende teknologi i de industrialiserede lande – og religionen – på den ene side

skabte katastrofale krige og på den anden side de samfundsmæssige fællesskabers opløsning og jegets fremmedgørelse.

Johs. V. Jensens digte efter 1906 er skrevet i enkle og traditionelle former, som de kommer til udtryk i bl.a. *Paaskeliljer*¹⁸ fra 1926, som er et barndoms- og ungdomstilbageblik. Sammenlign Jensens første strofe med Grundtvigs påskelilje:

*I Himlen Sol, paa Jorden Paaskelilje,
et gyldent Syn i sorte Bondebaver,
det første Grønt, før Kaal og Petersilje!
Til Sonden stod den med de gule Kraver
og svajede i en arg og iset Vind,
Den jydsk "Paaskeøsten", strid og stind.
Paa Marken nyfødt Lam i Vinden vakler.
Og Pilen gynger Lys paa Søverrakler.*

I 1937 udsendte Jensen samlingen Paaskebadet¹⁹, hvis titeldigt ligeledes er et tilbageblik. Sidste strofe lyder i en ændret version sådan:

*Smaa fyrretyve Aar er rundet, siden
man gik med vakre Bønderbørn til Præsten.
Adskilligt fik man føjet til sin Viden.
Snart red man højt, snart traadtes man af Hesten.
Naar Paaskeliljens svale Ild jeg ser,
Med Sødme mindes jeg min Barndoms Feer.
I Paaskeliljens Duft et Bad sig gemmer,
et Bad i Paaskeblæst jeg aldrig glemmer.*

(Også) Trediverne var en turbulent periode; det var en politisk og ideologisk tid, da yderpunkterne var reaktionær konservatisme og totalitær kommunisme, og som for begges vedkommende førte til krig. I Danmark talte man om kulturradikalisme, som var den nye progressive bevægelse med PH i spidsen, som med Georg Brandes' ord – selvom de gjaldt en levende "Litteratur i vore Dage" – "sætter Problemer under Debat" – bl.a. børneopdragelse, uddannelse, kønnenes ligestilling, seksualitet, boligindretning m.m. En stor del af denne værdikamp fandt sted i tidsskrifterne *Kritisk Revy* og *Kulturkampen*. Man kan sige, at mellem Johs. Jørgensens religiøse digte og den unge, introverte Helge Rodes debutdigte *Hvide Blomster* og fx Gustaf Munch-Petersens og efterkrigstidens Ole Sarvig, Halfdan Rasmussen og Ole Wivel, ligger psykoanalysen og surrealismen med deres udgangspunkt i individets indre, usammenhængende

og ubevidste tanker og impulser. Munch-Petersens digtsamling mod jerusalem, kompositioner fra 1934, er netop en samling, der ser frelse muligheden i det ubevidste; *sjælens sang*²⁰ alluderer til og er ligesom Højsangen inddelt i otte afsnit, hvor kristendommens begrebsverden og billedsprog bruges til at udtrykke en anden livsholdning. Digtets sidste strofe (8) er et resumé af hele digtet, mens strofe 5 er den ekstatiske drøm, visheden om den og budbringeren:

*Min mægtigste drøm
er drømmen om budbringeren —:
i klæder af blaat og
med en hvid krans,
skal han komme fra
mit hjemland —:
klar og stum skal
han staa —, og
stum af mit hjemlands vished
vil jeg lægge mig
til ham*

— — —
*og han vil ikke have
vaaben hos sig,
paa grund af landet,
hvor han er fra —,
og min latter og min
graad vil blive hos
mit offer i dagen —:
der er for stor klarhed,
hvor jeg er født —,
og dens mur er alt for
ubekymret for
latterkind
graadtand —
oh, du klarhed over mit
hjemlands mur —!*

Den tyske dramatiker Bertolt Brecht skrev i 1937 Mutter Courage, og i den lader han en feltpræst sige: ”Den slags tilfælde med en der bliver nappet, er heller ikke ukendte i religionshistorien. Jeg tænker på vor herre og frelsers lidelse. Det er der en gammel sang om (Han synger tidesangen)”²¹:

*Klædt han blev til spot og spe
Bar sit kørs med møde
Til den sted han skulle dø
Ad den lange gade.*

Ivan Malinovski har i *Glemmebogen* genoversat sangen til middelalderdansk for at få en ægte arkaisk tone frem:

*Clædh han war til spoth oc spee
bar syn korss meth mødhe
til then stadh han skulle døo
ath den langhe gadhe*

Det er selvklaart at anden verdenskrig med dens rædsler – ligesom alle andre krige – må afstedkomme en digterisk reaktion. Men med forskellige temaer: De tyske udryddelseslejre, jødeforfølgelser og Warszawas ghetto læser vi om hos Nelly Sachs i hendes mysteriespil om Eli, død under pogrom i Polen, hos Czesław Miłosz i hans *En stakkels kristen ser på ghettoen (...) Warszawa 1943* ²²; og ikke mindst i Paul Celans *Todesfuge* ²³, der er en musikalsk komposition over koncentrationslejrenes ofre, med slutningens insisterende anafor:

*Dæmringens sorte malk vi drikker dig hver nat
vi drikker dig hver middag døden er en mester fra Tyskland
vi drikker dig aften og morgen vi drikker og drikker
døden er en mester fra Tyskland hans øjne er blå
han træffer dig med blykugler han træffer dig præcist
en mand bor i huset dit gyldne hår Margarete
han hidser sine hunde på os han skænker os en grav i luften
han leger med slangerne og drømmer døden er en mester fra Tyskland
dit gyldne hår Margarete
dit askegrå hår Sulamith*

Stig Dagerman er den centrale forfatter i den nye svenske litteratur efter 1945. Han skrev, ved siden af sin mere ”modernistiske” prosa også ”Dagsedlar” – løbende tidskommentarer på rimede vers i avisen *Arbetaren* fra 1945 frem til sin død i 1954. Den følgende dagsedel med titlen *Påsk* ²⁴ er fra den 5.4.1947:

*Smek bort blodet från gråtande hjärtan.
Förlossningens solsken, rena och bränn!
Påskan drar in efter långfredagsmärtan.
Nu blånar uppståndelsens timma igen.*

*Han hängde sig inte. Han sitter i stolen
och äter sitt påskägg och barklar sig best.
Men mellan den frysande mänskan och solen
står påskarnas galge evärdligen rest.*

*Handling er det at leve
og modnes og dø sin Død.
Men først ha forvandlet sin Krop
til det hellige, grove Brød.
Og først ha forvandlet sit Blod
til en Vin, der er tung og rød.*

23

Paaske indleder Hereticas tredje nummer og blev senere afslutningsdigtet i ovennævnte samling. Det er i fem dele på hver ti linjer og beskriver tidens tomhed og håbet om frelse. Vi er i et t.s. eliotsk Waste Land, blot her henlagt til et fattigt vestjysk landskab, hvor både menneske og natur synes at vente på noget, der skal ske. Forventningen om forvandling udtrykkes i et religiøst billedsprog, hvor frelseren, "han" er dén, alle venter på: "Det er som om/nogen holder vejret nu. Hvad venter han paa/Har han mon glemt os under det mørke solskin?" Tydeligvis en Messias-forventning. Alt er opbrud og varsel om død, men påskeugen rummer muligheden for opstandelse og nyt liv. Der er sket et fald fra barndommens lykke, harmoni eller uskyld til samtidens splittelse, disharmoni, angst og afmagt. Digtets to sidste dele lyder:

IV

*Ansiger, ansigter overalt omkring mig –
vend jeres ansigter bort, vis mig ikke
jeres øjne. Mit blik er raadvildt,
flakser som en anskudt fugl og
flyver fra gadens sten (ingen træer)
mod murene, ruderne, svimler naar
busene vældige nejer sig, falder
bagover under de drivender skyer. Aa,
dette vildnis af larm og disse
sene danse omkring forfærdelsens tromme.*

*Her er slægtens minder skrammel
paa lossepladsen, her lever man uden
brug for store venlige skabe, lukket
om gulnede breve ("kære veninde, husker du
foraaret 1902). Aa, I som ikke egner jer
til at ældes, ikke egner jer til at dø, I
hvis ansigter hæsligt forvrænges af graad og
hvis hud er en dansemaske, et livløst læder
med øjnenes kul, læbernes blod, haarets frost:
se hvem der sidder paa hug i mørket omkring jer.*

V

*Hver dag ta'r vi afsked. Lad os ikke
skændes i dag, min elskede, om de
smaa uberegneligheder. Kom, vi gaar
og ser for sidste gang disse maager som
flyver i dette solskin og denne blæst.*

*Nu er det paaske. Dødens uge, op-
standelsens puppetid. Mød mig
i maj, naar sommerfuglen blid og seende
flyver med uskyldstøv paa sine vinger.
(Aa, det er sandt, jeg glemte at vi skal dø.)*

*Kom elskede, lad os omfavne vore
søstre og brødre i deres pjalter (undse
dig ikke ved din nøgenhed). Nu er det
aften, men gennemsigtigt i mørket. Menneske-
skikkelser flimrer saa underligt bort. Se,
mørket stiger som vand over deres blegthed.
Ja, og nu synker vi selv. Nu gi'r vi afkald
paa de fortrolige ting. Ulegemligheden
aabner sig moderligt for os. Form forvandles.
Kun vore drømme er haarde som hvedekorn.*

Jævnøgnsdigt fra 1949 er endnu tydeligere i sit billedsprog: ”I begyndelsen var ordet og ordet skal blive/til sidst. Ordet var fuldkommenhedens aande/som tog bolig iblandt os, men blev forraadt.” Tiden kaldes jævnøgnsstid – den tid på året, dakulde og blæst huserer, fordi en ny årstid er på vej.

Efterkrigstidens danske forfattere delte sig, forenklet sagt, i to lejre: tidsskrifterne *Heretica* og *Dialog*, som repræsenterede hhv. den højtidelige og indadvendte stil, og den udadvendte, politiserende stil. Det sidste ser man hos Erik Knudsen i hans senere produktion, men ikke i de tidlige digte som fx rammedigtet *Credo* ²⁸, hvis omdrejningspunkt er, at ”De vise mænd er faret vild,/Tegn og undere lyver fromt”. Første og sidste strofe er enslydende:

*Med en rystende klode som underlag
For et snarset stykke avispapir
Skriver jeg tværs over telegrammer
Fra Lucifers faste borg
Og tværs over sorte portrætter
Af alle hans stolte drabanter
Disse genfundne ord: Jeg tror.*

Sidst i 1940'erne smækker Frank Jæger de hereticanske, hermetisk lukkede vinduer op og får luft ud i de litterære quasi-religiøse saloner med mottoet ”Det gælder om at forny sin undren”. Han lancerer en mere talesprogsnær, vital, humoristisk og hverdagsagtig tone i bl.a.

påskedigtet *April, April*²⁹ med begyndelseslinjen ”Bedstefar, tag dine tænder paa”:

*Bedstefar, tag dine Tænder paa,
Søbemadens triste Tid er ude,
af min Arvelod opspringer glad
Gulerodens lille haarde Knude.*

*Underfulde Børn med røde Haar
løber dristigt ud af Byens Senge.
Degnen går bag stærke Brilleglas
i den fjerneste af alle Enge.*

*Fruen i det nye Silkeskørt
låner sig og knitrer mod min Mave,
plukker Anemoner af min Mund,
planter dem i sine Minders Have.*

*Trold i Bakke er jeg ikke nu,
skærer Vinterskægget af min Hage.
Fugleunger flyver op deraf,
takker mig fra Landets Sommertage.*

Frank Jægers *Paaske*³⁰ bevæger sig i helt andre retninger end Sarvigs og Wivels adventsdipte. Starten på 2. strofe lyder: ”Spark mælkeflasken om. I dag skal vi have vin”. Og digtets påskeunder er alt andet end religiøst, hvad slutstrofens sidste linjer viser: ”Det største under bærer Putte dydigt frem:/læg øret til og lyt: vor høne er med æg.” Lidt af den samme friskhed findes i kollegaen Piet Heins *Fire påskeliljer*³¹:

*Hvis du ikke rigtig tror
påsokesolen på dens ord,
skal du stille fire påskeliljer
hos dig på dit bord.*

*De vil stå der som en vagt
og med hver sin gule dragt
trutte stuen fuld af påsokesolens
påskegule dragt.*

*Lad så solen være skjult.
Fra hvert bløster dybt og hult
vil den strømme i en lys canari-
arie af gult.*

4

Jørgen Sonne er en af de helt centrale lyrikere fra 1960'erne og frem. I samlingen *Krese* (1963)³² har han følgende digt i et raffineret, højt sprogligt gear. Med sine parodiske og blasfemiske flertydigheder kan digtet minde om Ezra Pounds anekdoter og Gunnar Ekelöfs *Strountes* (1955), der som motto har maleren Paul Klees ord: ”Tanze Du Ungeheuer zu meine sanften Lied”. Parodien berører også Adolph von der Reckes ”folkelige” *Pjaltensborgs Brand*, ligesom andre passager har mindelser om Otto Gelstedes *Reklameskibet*.

O HØJTID OHØJ!

*På kristi luftfartsdag ligger fugl phenix, peggassus
helligtrækofteren, på kastrup Doloris, ih! vorbare
tilvejs, sæ Hans til Sisse, og så græd de begge to.*

*Men til julen kommer de alle sammen, den store og fejende
Dobra Okay med den lille smilende Mon Chou, fyrstinde
Euthanásia Prothánatos, Steve og Mme Koussevitschky
der vinker til vor lille kære Violence, til Nipperdys
Giegengach og Pipgras – og så synger de i kor
den gamle julesalme hånd i hånd,*

Hånd i den,

Den i den,

Julia, jul ja, bopsasa,

Mig og Ko og Bømand

Klaus Rifbjergs direkte kommunikative samling Amagerdigte fra 1967 – som *ikke* er memoirer, men en lyrisk generobring af opvæksten, og som har både distance og fortrolighed – rummer en hel påskesuite, fra palmesøndag over skærtorsdag og langfredag til påskedag og anden påskedag. Suiten tematiserer nogle familie- og hverdagsscener set i lyset af evangeliets fortælling om forgængelighed og opstandelse. I *Anden påskedag* er der to forbundne eller parallelle scener, og fælles for dem er følelsen af forladthed, som forstærkes gennem associationerne til dagen efter opstandelsen: ”Formalinsprit, kvalme,/gratis barbering. Skyllerummet. Besøgstid/er forbi.” Men hvorfor vil Rifbjerg kaste et påskelys over hverdagen? Måske fordi de gamle (religiøse) symboler ikke fungerer længere, og at man derfor kan putte hvad som helst ind i dem? Eller måske fordi det hverdagslige er et under, et mirakel?

ANDEN PÅSKEDAG

*I dag tager man afsked ved sporvogne
eller ligger på hospitalet.*

Verden er lavet om til expanko og spyttebækker.

*Kvinder træder forkert og glemmer
at vende sig for at vinke. Udsigten er*

skråt gennem et vindue. Træ,

gitter, huse i baggrunden, et ligkistemagasin,

en bager. Ind gennem en rude der bevæger sig

og spejler bazarbygningerne og en

gade mellem træer til højre. Fresiaerne

*stinker. Der ringes på et bækken. Sporvognen
forsvinder og man kan gå hjem. Man kan ikke
gå hjem. Der står et glas vand med låg på.
Hun er der ikke mere. Vaskeklude på
hovedgærdet. Egentlig et utilladeligt rod
i skabet. For meget chokolade og mangel
på lommestørklæder. Formalinsprit, kvalme,
gratis barbering. Skyllerummet. Besøgstid
er forbi.*

I sin debutdigtsamling, *Digte*, der udkom i 1960 – det store gennembrudsår for Sonne, Gustava Brandt, Uffe Harder, Riffbjerg og Benny Andersen – skriver Jess Ørnsbo lidenskabelige, aggressive og hårdtslående, billedrige digte, hvor sideordnede led hægtes til led. Og i sin følgende samling, *Myter*, fra 1964, et stærkt og besk, ”barokt” antireligiøst digt *Sæbesalme*³³. Det handler om, at vor tids myte om Kristi opstandelse er jødekoncentrationslejrenes sæbeproduktion. På ét Monty Pythons *Life of Brian* plan skildres Det Nye Testaments Kristi lidelseshistorie fra palmesøndags indtog i Jerusalem til opstandelsen: ”Kristus med pigtråd i håret, som er tornekronen og lejrenes pigtrådshegn”. På et andet plan, eller parallelt hermed, jødernes skæbne i nazismens koncentrationslejre. Indtoget i Jerusalem sidestilles med fangernes ankomst i lukkede godsvogne til Treblinka, Majdanek og Oświęcim koncentrationslejrene, og opstandelsen sammenflettes med sæbefremstillingen – frelseforventningen og det evige liv forvandlet til sæbe:

SÆBESALME

*Kristus glaner i træ
sænker smil ned fra kirkeruder
ses indfanget i fiskenet af disciple analfabeter
rugende æg ud i armhulerne.
Kristur ophængt på svulmende elskerkors
kælderfremstilling
i gotiske katedralers roseanatomy
forvrænget af rosenfingerende buskmænd
forrådt af barokengle
trompeterer i vulkaniserede natskejorter
Kristus en jøde
Kristus endeligt genfundet
i afmagnetiserede klædeskabe bag vandrørs spidsrod*

og forstuede forhang
 velsigner
 med fingre udspændt på lampeskærme
 med sakstakkede gule plomberinger
 gæller i siden
 eddikeforbrændt til den sidste indvold
 Kristus med pigtråd i håret
 med gasklare øjne
 og små bitte splintrende knogler.
 Indtog i Jerusalem
 palmegrene og udslagne løbere
 godsvogne og død hermetik
 Treblinka Majdanek Oświęcim
 Langsomt tommer Kristus sine lommer
 for sejlgarn kartofler
 og søm.

Kristus bedømt af en læge
 sagligt
 fnat påbængt som lodder
 et enkelt brød ned af ryggen
 Kristus berøvet sine træben og fletninger
 sine dukker proteser
 sit hår af skråt linoleum
 Kristus endeligt beredt til at vaske fødder
 Kristus nøgen før tiden

Og den opstandne frelser
 sæbe —

Andre moderne lyrikere har beskæftiget sig med en egentlig salmedigtning, bl.a. Ester Bock, Sten Kaalø og Jørgen Gustava Brandt, eksempelvis den sidstes *Giv dagen dit lys. Salmer og sange* fra 1986.

5

I en tid, da det kirkelige og religiøse er i klart aftagende – vi lever i en sekulariseret verden – kan det være svært eller næsten umuligt at støde på troværdige religiøse tekster, der samtidig og primært skal være gode lyriske kunstværker i deres egen ret – og ikke religiøs propaganda. Det var allerede Rifbjerg opmærksom på, bl.a. i en anmeldelse af K.L. Aastrups *Udvalgte salmer* fra 1966, hvor han med udgangspunkt i vurderingen af Aastrup som epigon skriver: ”Alt er ved det gamle – bortset fra at ilden, talentet,

originalteksten, kunsten, ja jeg var lige ved at sige troen, er forsvundet". Aastrups salmelyrik er "anonym" og hans salmer betyder "udvanding, nedskrivning, ja direkte destruktion af fordums værdier og åndskraft."³⁴

Men at der stadig findes lyrikere med et personligt udtryk – og ikke blot et folkekristenkirkeligt lyrisk lorum-larum – det kommer der et eksempel på, Iben Krogsdals *Jazzvals*, som jeg (antitetisk) har stillet sammen med Halfdan Rasmussens *Noget om en søgende sjæl*³⁵:

*Vi som er søgende længes mod mer
end det vi har fået og alt det vi ser
Gud, mød os nu i vores utilfredshed
og giv os dit øjeblikke glæde*

*På byens hittegodskontor
som gamle Jensen passer,
der kan man finde hattefoer
og sko og kontrabasser.*

*Vi som er døende står på en kant
med minder om liv der faldt om og forsvandt
Gud, mød os nu i vor skrøbelighed
giv styrke og mod til forandring*

*Der ligger juletræer og nips
og træben og raketter
og smarte strømpebånd og slips
og hyseblå korsetter.*

*Vi som har udsigt til bare os selv
og bygger et liv i jontrol og på held
Gud, mød os i al vor selvtilstrækkelighed
og vis os at livet er større*

*Der ligger tusind sære ting:
som folk har glemt i toget.
Men gamle Jensen går omkring
som om han søgte noget.*

*end det vi har planlagt og udført og skabt
end det vi har bygget og siden hen tabt
Gud, mød os nu der hvor vi hver især er
forlig os med livet vi lever*

*Han leder mellem brudeslør
og mus og kaffetrage,
for han har mistet sit humør
og glemt hvor han har lagt det!*

Men især Simon Grotrians "barokke" og "surrealistiske" digte og salmer har deres eget personlige og kraftfulde billedsprog³⁶:

*Kære Jesus Krist, du stod på bjælker hér til sidst
og selvom vi har glemt det tit
og salmer bruges op som kridt
du fylder himlen, denne svimlen
gravens sorte stald
forsvinder som et lottotal
vort punktum klasker mod en væg
vi rider på dit stjerneskæg
og vinden peb i hænderne, da trillebørens ådsler gled
giv ansigtsløftning, fred.*

Inden jeg slutter, vil jeg nævne den her i landet relativt ukendte og nyligt afdøde svenske forfatter, dramatiker og kulturskribent Bodil Malmsten (1944-2016). ”Det er i stemmen sandheden findes”, har hun udtalt. Kollegaen Eva Ströms overskrift i sin nekrolog var: ”Tack för musiken. Poeten Bodil Malmsten hade en jazzmusikers tonträff”, og hun slutter ”tack. För sårbarheten, känsligheten och vreden. Och för musiken.” I logbogen eller journalen *Och ett skepp med sju segel och femti kanoner ska försvinna med mig* fra 2013 – har lånt sin titel fra Bertolt Brechts *Laser og pjalter*; nemlig Sørøver-Jennys sang om det borgerlige samfund, som kun er interesseret i mennesker som arbejdskraft, som vare i et kapitalistisk samfund, med omkvædet ”*Og et skib med fem master/ og med fyrre kanoner/ har lagt til ved vor kaj.*” Teksten starter i en kø i en forretning, hvor fortællerjeget bliver blandet ind i en samtale mellem et bedsteforældrepar og en ekspedient, som handler om, hvorvidt påskeægget skal pakkes ind i en papæske eller ej – hvad kan den kristne påskehøjtid ikke afstedkomme:

Ingenstans i världen firas kristna högtider med en sådan besinningslös intensitet som i det avkristnade Sverige.

Nu är det påsk, påskägg, chokladharar, lammstek og lax.

Jag står i kö med en inte påskelaterad vara, vill bara betala.

Paret före mig ber att få ett påskägg inslaget. Ett stort ovalt presentpåskägg til barnbarnen.

Expediten försöker slå in påskägget och knyta sidenband med rosett runt, påskägget borde ligga i en kartong, men paret som köper påskägget vill ha det utan kartong.

Og slutter:

Så jag går inte hem.

Jag står där som en äktenskapsrådgivare utan ett enda råd.

Til påskedigtningen hører selvfølgelig også andre genre end salmen og det lyriske digt, bl.a. børnerim og –remser som fx ”Jesus op ad bjerget skred/Fanden ham i røven bed.” Og jeg vil pege på negro spirituals, sunget af bl.a. Mahalia Jackson, Sister Rosetta Tharpe og Paul Robeson.

Men først og fremmest de ”folkelige” gækkebreve: ”Gæk du søde lille,/ih du store milde./Jeg nu venner gække må,/skriver mange prikker små./Kan du disse prikker tyde,/vil jeg et påskeæg dig yde.” Gækkebrevene er internationale. Et svensk eksempel er Påskbrevsvers fra Torp, der slutter: ”Tecknar din vän NN, känner du den? Per i grötfatet, Dalsland.”³⁷ De kan også laves som sanglege. Et dansk eksempel er gækkesangen *Nu er påsken end’lig kommet*:

Nu er påsken end'lig kommet,
haven er så gul og blå,
der er mange kønne blomster,
det er svært at la' dem stå.
:/: Hvem mon skrev dette lille gækkebrev
prov og gæt. det bl'r ikke let. :/:

Jeg vil plukke af de gule,
plukke hele hånden fuld,
mens jeg hører skovens fugle,
mens jeg lugter havens muld.

Og jeg sender gækkebreve
til min allerbedste ven,
og jeg tror at du vil sende
mig et gækkebrev igen.

Det med svare gækkebreve
syn's jeg er så mægtig skæg,
hvis du ikke gætter rigtigt,
ska' jeg ha' et påskeæg.³⁸

Endelig vil jeg nævne P-dag, den første dag i marts, hvor påskebryggen officielt lanceres. Hans Hartvig Seedorff Pedersen skriver i *Export-Beer*. "Jord, Luft og Vand og den hvide Ild/de slog sig ned til et Firmands-Spil./Og før den Poker var vel forbi, /blev, flammehærdet, en Flaske til./De fyldte dens Bug med smeltet Rav./De gav den Navnet – og Mærket! – først.../og ud den foer paa det aabne Hav,/hvor Mænd har ret til den store Tørst."³⁹

6

Der findes religiøse fanatikere af enhver slags, fra middelalderens kristne korstog til nutidig islamitisk terrorisme. Da handler det selvsagt ikke om påsken som påske-årstiden, men om påsken som ideologisk anledning og de fundamentalistiske fortolkninger af dén eller af andre religiøse højtider i andre, ja vel alle religioner. Som en slags epiløg eller konklusion lader jeg Ivan Malinovski få det sidste ord i denne litteraturhistoriske og museale rundvisning. Han udgav en række katalogdigte i Åbne digte, og *Åbent digt til Vorherre* er et opgør med den kristne dualisme, som han allerede havde kritiseret i essayet *De tomme sokler* fra 1958. Troen tilslører manglen på et værdigrundlag, mener Malinovski, hvorimod kunsten skaber nye betydninger i et nihilistisk tomrum. I dette åbne digt viser det religiøse motiv sig som en kontrafaktur af Fadervor:

ÅBENT DIGT TIL VORHERRE

Fader vor
Du som er i himlen
Her har du anrettet
Mer end nok
Jeg bebrejder dig ikke
Korstogene inkvisitionen
Koncentrationslejrene
Eller de belliges terror i Brande
Du har mig bekendt ikke direkte
Gjort dig til talsmand for
Impotens frigiditet
Eller offentligt anbefalet
"True Horrors" eller "Det Bedste"
Jeg tror ikke du ville kendes ved
Dine motoriserede feltkirker
Eller de rullende gaskamre
Men jeg anklager dig
Som den egentlige årsag
Til al den elendighed
Jeg anklager dig for
Stupid som en guillotine
Som en kæmpemæssig slagtekniv
At have slækket en samdrægtig verden
Sat godt op mod ondt og ondt mod godt
Skilt hovedet fra kroppen
Uddraget lyset af mørket
Som en gnier der vasker guld
Forvist natten som af skræk
Og umuliggjort en fredelig sameksistens
Jeg anklager dig for således
Som af skræk
At have knæsat kampens princip
I staten i sengen
I krig og fred
Du har brudt alle broer
Du har sat fjendskab i verden
Du har ikke skabt jorden
Du har ødelagt den
Jeg anklager dig for denne

Den frygteligste af dine fejltagelser
Denne ubarmhjertige skilsmisse
Dette dybe blødende snitsår i universet
Ja fader vor
Du som er i himlen
Bliv deroppe
Så bliver vi her
Og prøver at begynde forfra

Litteraturliste

- Margit Brandt: Vintergæk og sommernar (1993).
 Hans Brix: Tønen fra Himlen (1964/1912).
 Torben Brostrøm: Versets løvemanke (1964/1960).
 Torben Jelsbak: "Barokken i dansk digtning. En receptionshistorie", Danske Studier (1999).
 Th. Borup Jensen & K.E. Bugge: Salmen som lovsang og litteratur 1-2 (1972).
 Thorkild Borup Jensen (red.): Salmer (1976).
 Jørgen Kjærgaard: Salmehåndbog 1-2 (2003).
 Peter Stein Larsen: Modernistiske outsiders (1998), Drømme og dialoger. To poetiske traditioner omkring 2000. (2009).
 Alex Preminger & T.V.F. Brogan (red.): The New Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics (1993).
 Finn Stefánsson: "Påske", Symbolleksikon (2009).
 Ejnar Thomsen: Skribenter og salmister (1957), Barokken i dansk digtning (1971/1935).
 René Wellek: "The Concept of Baroque in Literary Scholarship", Concepts of Criticism (1964).

Noter:

- ¹ Georg Metz: *Det mærkelige*, Information fredag d. 5. februar 2016.
- ² Anker Teilgaard Laugesen (red.): *Middelalderdigtning* (1967); se desuden Fr. Hammerich: *De episk-kristelige Oldkvad hos de gamle gotiske Folk* (1873), H. Bach: *Middelalderens tyske Litteratur* (1948) og Alex Garff m.fl. (red.): *Middelalder* (1963).
- ³ Jørgen Sonne: *Europæisk lyrik fra 1100tallet til 1700 i England, Frankrig og Italien med biografier og essays* (2007).
- ⁴ Hugh I' Anson Fausset (red.): *John Donne's Poems* (1965/1931).
- ⁵ George Herbert: *The Temple* (1633).
- ⁶ Ernst Frandsen: *Mariaviserne. Den lyriske Madonnadigtning fra Danmarks Middelalder, belyst gennem Bønnebøgernes Prosatexter* (1926).

- ⁷ Thomas Kingo. Marita Akhøj Nielsen (red.): *Thomas Kingo. Digtning i udvalg* (1995). Se desuden Jørgen Sonne: *Thomas Kingo. Væsen og værk* (2003) og Erik A. Nielsen: *Thomas Kingo. Barok, enevælde, kristendom* (2009).
- ⁸ Erik Sønderholm (red.): *Dansk barok 1630-1700. En versantologi* (1974). Se desuden *Golgotha paa Parnasso* (1973/1689).
- ⁹ Carl Michael Bellmans salmer: Gengivelser på dansk ved Hans Lundsteen (2012); se desuden Per Olsen m.fl. (red.): *Tøm nu dit glas, se Døden på dig venter* (2015).
- ¹⁰ Adam Oehlenschläger: "Guldhornene", *Digte 1803* (2002/1802).
- ¹¹ De følgende Grundtvig-tekster er citeret efter Billeskov Jansens *Den danske lyrik*, bd. 2 (1986/1962).
- ¹² Klaus Rifbjerg: "Deilige Solskins-Klæder. N.F.S. Grundtvig. Salmer og sange", Povl Schmidt (red.): *Læsninger i dansk litteratur 1820-1900*, bd. 2 (1998).
- ¹³ Andersen. H.C. Andersens samlede værker. *Digte 1. 1823-1839* (2005).
- ¹⁴ Digtet er også oversat af Johs. Jørgensen i hans *Fremmed Frugt. Udvalgte oversættelser af europæisk Poesi* (1945).
- ¹⁵ Johs. Jørgensen: *Fra det Dybe* (1909).
- ¹⁶ Sophus Claussens lyrik VI (*Heroica*, 1925) (1983)
- ¹⁷ Ludvig Holstein: *Mos og Muld* (1917).
- ¹⁸ Johs. V. Jensen: *Verdens Lys* (1926).
- ¹⁹ Johs. V. Jensen: *Paaskebadet. Digte 1931-1937* (1937).
- ²⁰ Gustaf Munch-Petersen: *Mod Jerusalem. Kompositioner* (1934).
- ²¹ Bertolt Brecht: Mutter Courage og hendes børn (1939, opført 1941); dansk oversættelse ved Ivan Malinovski 1974. Middelalderoversættelsen er fra Malinovskis Glemmebogen. Femten digtere i dansk gendigtning (1961).
- ²² Jess Ørnsbo (red.): Lad os ikke pakke oceanerne ind i bomuld - polske digte fra dette århundrede. 1983.
- ²³ Paul Celan: *Der Sand aus den Urnen* (1948), optrykt i *Mohn und Gedächtnis* (1952); dansk oversættelse ved Peter Nielsen i *Du behøver hvert sprog. Udvalgte digte* (1994); digtet er også oversat af Ivan Malinovskis i *Glemmebogen* (1961).
- ²⁴ Stig Dagerman: *Samlade skrifter 9. Dagsedlar* (1983/1954).
- ²⁵ Morten Nielsen: *Efterladte Digte* (1945).
- ²⁶ Halfdan Rasmussen: *Aftenland* (1950).
- ²⁷ Ole Sarvig: *Jeghuset* (1944), *Menneske til menneske. En digtkreds* (1993).
- ²⁸ Erik Knudsen: *Blomsten og sværdet* (1949).
- ²⁹ Frank Jæger: *De 5 aarstider* (1950).
- ³⁰ Frank Jæger: *Morgenens trompet* (1949).
- ³¹ Piet Hein: *Digte fra alle årene* (1991).
- ³² Jørgen Sonne: *Krese* (1963); desuden i År. Sammenvalgte digte (1965). Se desuden Per Olsen & Søren Schou (red.): *Denne Sonne* (1995).
- ³³ Se desuden Jess Ørnsbo: "Bag figenbladet" og "På spidsen", *Tidebogen* (1997).
- ³⁴ Klaus Rifbjerg, i *Politiken* 19/2, 1966.
- ³⁵ Halfdan Rasmussen: *Tosserier 3* (1953), Iben Krogdøl: *Vi som er søgende* (2010).
- ³⁶ Simon Grottrian: *Livet er en ko* (2000).
- ³⁷ Bengt af Klintberg & Finn Zetterholm (red.): *Svensk folkpoesi* (1991).
- ³⁸ Birgit Kahré: *Sangen har vinger* (1997).
- ³⁹ Magnus Bengtson (red.): JUBELBRYG. En digt- og tegnings krans (1998/1923).

Per Olsen, lektor ementus, mag.art. i litteraturvidenskab, litteraturforsker.
 Seneste udgivelse: *Tøm nu dit glas, se Døden på dig venter*. Nye vinkler på Bellman (2015).
 olsen.per@webspeed.dk

ЗА ПРОВИНЕНИЕ ТУЛХОВ. ЗАРАБИЕ
СЕМАН И БЛАГОДЕРЖИЕ БОЛШ
ИХТИАРАР И ХЕСМЯНА
2005

Melkšimas Dievo
paikimas Jontas
Sutai
2005 m.

VLF Priesaythe
18.06

Fynske digtere skriver påskedigte

Leif Achton-Lynegaard

Anette Karine Banke

Lena Krogh Bertram

Cindy Lynn Brown

Sonja Kjærgaard Christiansen

Ib Ivar Dahl

Poul og Exner

Birgit Filskov

Martin Jensen

Finn Jeppesen

Mikael Josephsen

Simon Kabel

Maria Kjær-Madsen

Paul Grønbech Knudsen

Viggo Madsen

John Mason

Inga Møllerup

Per K. Morsing

Markku Nahkuri

Anders Vægter Nielsen

Per Nielsen

Bjarne Kim Pedersen

Arne Herløv Petersen

Igor Rajki

Lone Robinson

Iben Fog Staal

Jørgen Wassilefsky

Finn Wiedemann

Preben Winther

Leif Achton-Lynegaard

CARITAS FORCE

fremmede du kender intet
levende menneske her
du kender ikke mig
jeg så dig på blomstermarkedet
en vissen knækket blomst
blandt farvestrålende smukke
nelliker roser og påskeliljer
du blødte fra dine læber
jeg kender ikke dine drømme
jeg ved kun du kom om natten
langt væk fra over det vilde ocean
din spinkle båd ligger splintret
som et stort kors i sandet
de høje ophidsede tilråb til dig
runger som vilde galopperende
hestehove imellem byens mure
menneskeflokkene forstår dig ikke
jeg står med tårer i øjnene
før jeg hurtigt skynder mig væk
jeg er en kryster og en usling
min smerte vil du aldrig forstå
du ved ikke hvor du er havnet
jeg vil knæle og bede for dit liv
og din sjæl i denne påskemat

Seneste udgivelse: Håndkraft - en lige højre, 2015
achton@munkkebo-borger.dk

Anette Karine Banke

Påskeblomst kom frem fra skjul

Livet er en gave
Hvert forår sendes en reminder ud
Liv vækkes og sky'r i farverig flor
Påskeliljen står smukt gul
Den fremkalder minder om påsken
Og den rejse Jesus drog ud på
Døden og genopstandelsen
En lilje der visnede i fjor
men som nu vender stærkt tilbage
Jeg hører havet kalde mit navn
Bålets flammer trækker mig mod stranden
Kasserollen med kogende æg over bål
Pølser indfanget i snobrød, stegt over ild
En kold Odense knappes op
Traditionen tro tilbringes påskelørdag ude
Ærøboen trodser vind og vejr
En bøn om fred på jord
flettes ind i en begivenhedsrig skål
under sydens sol.

*Seneste udgivelse: Caroline en blomst i knop, 2014
a-k-b-a@mail.dk*

Lena Krogh Bertram

... og præsten på knæ
i mit himmerige
lad os bede, og vi bad
til Gud og Satan
om tilgivelse
for at blive tilgivet
i en syndflod af
skyld og skam.

Seneste udgivelse: Forvandlingskuglens vandring, 2016
www.litnet.dk/interview-lena-krogh-bertram.html

Cindy Lynn Brown

Du stjæler så meget mel
at jeg bliver mismodig
den mindste kriger kommer ud af hjertet
med armene bredt ud
til hilsen og bagefter
er det noget med tusinde
hvide sten og sorg allevegne
på himlen og i køkkenet
hvor jeg bager lagkagebunde uden mel
og fylder dem med små pastellys
det er et flødefarvet beat
jeg forsøger at holde
mit hemmeligste rum
hvor ovnen burde findes

Tak for det jeg vil fylde
det med bøn og kærlige hilsner
indtil kirurgen kommer og åbner

Seneste udgivelse: Ingen kan se os bagfra, 2016
www.cindyllynnbrown.com

Sonja Kjærgaard Christiansen

Påske

Det er med våren os forundt
at glædes over solens gunst.
At se og følge blomstens bud
fra spiren til den springer ud.

Vi er som den så helt unik
og vokser ved et kærligt blik.
Helt som troen på det bedste
lader den sin skønhed gæste.

Det er som universets råd
spinder om den røde tråd.
Så hver en del og alt omkring
får livets kraft som ingenting.

En tak til denne skabergnist
som tænder dét, der før var trist.
Fortryller selv de mindste ting
og gi'r dem liv ved kvantespring.

Det er i dette trylleri,
vort liv det har en andel i.
Den er en del af evighed
en påskeblomst, der varer ved.

*Seneste udgivelse: Overraskelsen (eventyr) - i Rejsekammeraten, 2015
sonja.kjc@outlook.dk*

Ib Ivar Dahl

Påske epistola

Ἀνάστασις, Opstandelse
Den første soldag, sunnudagr
efter første fuldmåne
efter forårsjævn døgn
stiger hun op fra
den fælles hukommelses dybere lag
de ældste tiders skumring
nattemørket under kimmingen
for at vise sit stjernetegn
lavt på den sydlige himmel
Hun er jomfruen, Virgo
Vi kalder hende Påske
Det hemmelige navn er Eostre
søster til Freja
Giver af frugtbarhed
æg, harekillinger, liljer
liv til alle slags spirer og grønne blade
Håb
båret frem af mørket
i Hagia Sophia katedralen
såvel som i sognekirken
med lyset fra Jerusalem

Poul g Exner

Jeg kommer igennem et hul i solskinnet. Min stemme er et slagtehus af guld - et gyldent lys på himlen over fængselscellers låste lofter om natten. Du finder mig i dyreblodet i slagtehaller, i afløbenes røde spejle; du finder mig i dit eget ansigt: ”jeg elsker dig ikke.” Jeg slår øjnene op om aftenen, lukker dem igen om morgenen, og jeg elsker ingen på jorden. Jeg har en bror. Han elsker på mine vegne. Han elsker vores søster i solsikken, han elsker vores mor i kløveren og i mælken. Han elsker mig. I hans billede af mig er jeg et overskudslager af smør, af majs, og trøsten ved tusmørke når stjernesked stryger slagtekvæg over ryggen. Jeg skal bare låses op; gå i terapi hos det tålmodige kastanjetræ, og åbnes for verden. Men han tager fejl. Jeg er allerede åben for omverdenen. Jeg elsker bare ikke min bror, vores søster eller mor. Jeg har et chakra af blodsten i mine hænder, et center af kold malakit i mit bryst. Jeg har et blødende mavesår i Vandmandens billede, og en svulst i Tvillingernes tegn. Jeg har ikke opgivet at blive menneske. Det er så dyrt i blomster. Min bror græder og er følsom. Heliotropisk sidder han i sine cellers vindue og venter på daggry. Månen går sin runde og slår med en stav på celledørene. Månen banker på hver eneste nerve. Hvem er det som lukker op? En kvie med sit smykke af knive imellem hornene og kalven diende, væltet om i blodigt støv. Den er det som lukker op. Kalven mærker, at dens mor er døende; et godstog af jern nærmer sig kalvens tunge igennem mælken. Den slipper patten af angst for døden, som vil rejse ind i den. Kalven lider. Månen tror den ikke. Kalven føler savn og rædsel og råber på sin mor. Hun svarer ikke. Månen er sort og tavs. Hun svarer ikke. Så åbner kalvens hjerte sit stenbrud i dens indre. Hjertet knuser af sin kalv, til der intet andet er tilbage end skindet. En kirke af læder. Det bløder fra vores søster i solsikkens øren. Jeg mediterer og vækkes ikke. Min bror er tatoveret med klipper og vand. Hans arme er vandfald af medlidenhed. Et medfølelse lys udgår fra hans fødder. Ad blomsters grønne kanaler til de døde, troende selv inde i jorden. De er ulykkelige, men de er sete. Min bror er tandlæge, han er frisør. Min bror er vegetar og bedemand. Han er en løve med et menneskes tænder. Han smiler. Han æder planter og rødder, og er sikker i fast dagslys. Han er vågen og vil vække andre. Og han gør det. Jeg mediterer og vågner ikke. Stemmen er et slagtehus af guld, et forgyldt, sort kalvehjerte i en dyb tallerken. Jeg kom igennem et hul i sollyset. Jeg vågner ikke. Min bror elsker mig.

Birgit Filskov

BJERGET

Og sletterne
Ja, sletterne
Og dalen, den grønne dal
Og brødet der kommer fra himlen
i kurve, ja i kurve
og småfiskene der går fra hånd
til hånd med brødet i kurve
gennem sletterne, ja sletterne
Giver det til dem i det røde
til dem i det gule og blå og dem
i det sorte, der bærer det væk
som et syn til evigheden
på bjergets sneklædte tinde
hvor det fryses
til isnende
lys.

Martin Jensen

Tordensol og himmelglans har digterne fundet på.
Englefryd og vingesus kan vi så tro på, hvis vi vil
og finder det vigtigt midt i paradokset,
ingen menneskefornuft alligevel fatter.

Istapstivhed, hjertefrost og mørkets dybe hav,
den virkelighed tror vi på og mener, vi forstår.
Støv til støv og åndens død i kødet hævder vi er alt,
hvis dét skal ændres fordres videnskabsbevis.

Det store griber os, men troen lever i det små.
Herren selv afviste legioner, valgte træets bitterhed.
Det mægtige, det usandsynlige bag vores horisont
kom som en luftning uden jubelkor og palmesving.

En skælven i et livløst kød, bevidsthedsglimt fra glemslen,
chok over det umulige, forundring over eddiken,
som endnu syrer munden til, mens sidejag og naglesår
løber blikket fuldt af bitre smertetårer.

Et vågnesuk, en missen mod et længst opgivet lys,
erindringsjag om angst og bønner om at blive sparet
for denne uafvendelige profeti:
Med sit legems svaghed at skulle overvinde døden. *

Hånden gnider varme i dødsstive lemmer, trækker
ligklæderne sammen om bryst og skuldre, prøvende
rejses kroppen op, og med tøvende skridt
går nærhedens gud ind i verden på nøgne fødder.

Finn Jeppesen

Græd for dem der blødte

Du græd for dem der blødte
din stemme
en skare drog
du gik blandt de udstødte
deres smerte
du på dig tog
hengivenhed og had du mødte
i mørke
du os efterlod
du skreg for dem der blødte
lyset
du med dig tog

Mikael Josephsen

Påske

1.

Jeg vågner død og smuk
som frankenstein
i en sø

2.

åkander overalt
på mit bryst
svaner og hegn
om hovedet

3.

så er jeg under vand
med is på overfladen
stemmer hugger hul

4.

jeg får luft
og en kanyle nærmer sig
med Gud i stikket

Simon Kabel

Inde i biblen
dræber de hinanden
på sider af blakket papir
mine to blinde øjne
ser problemet genopstå
når byger af bomber
regner over hellige byer
når børnenes lig græder
i både på bunden af middelhavet
når ulvetimens skygge
hviler tungt over os
fordi vi smører blod på dørstolper
og drukner i lammeskind og liljer
Giv os styrke
til at løfte vores spedalske kroppe
ud af disse tomme taler
så vi kan bryde ud af nattens grav
og slæbe os mod nådens land
hvor kærligheden tåler alt
og hvor ørkener står i blomst
Menneskebarnet spirer af den forfrosne jord

*Seneste udgivelse: Rummene mellem mellemrummene, 2015
simon_kabel@hotmail.com*

Maria Kjær-Madsen

Kongstanker

Duftede du forventningen, og håbet som blev tændt
Den søndag hvor han red på æslet i Jerusalem
Mens folkets palmeagre fik livet til at ånde
På de mange mennesker, som ventede på en konge.

Så du energien falde i de næste dage
Da han ryddede tempelgården under råb og klage
Mens skriftens mestre satte fælder for at få ham dømt
Fordi han uden blusel turde kalde sig Guds søn.

Smagte du på kalken og det allerførste brød
Før han forlod disciplene og forudså sin død
Bange i den sidste nat, før Judas nåede frem
Forrådt, forladt og ensom – er man så en kongesøn?

Hørte du fra Golgata, at bødlerne var rede
Bedraget fra Gethsemane kunne ikke holdes nede
Og ham som skulle gribe ind, fordi han så det ske
Han vaskede sine hænder, mens han vendte ryggen til.

Mærkede du stilheden, da Jesus åndede ud
Og det stod klart for alle, at han var en søn af Gud
En dødens ro på Golgata, mens skammen ramte vrmlen
Det er for sent at sige fra, når lynet flænger himlen.

Lærte du, hvad der stod klart den påskemorgenrøde
Da engelen sagde, at han ikke fandtes blandt de døde
Troede du din sjette sans, før dagen den var omme
Ved du nu, at det er indeni, man er en konge.

Paul Grønbech Knudsen

Umulig Afsked

Floden over sine bredder.
Kameler i mudder
og kviksand til tankerne:
Vi er mennesker med skrøbeligt kød
passagerer med overanstrengte øjne
på vej mellem bjerghuler og hospitalssenge
stædigt holdende fast på historien.
Djævelen er i god foderstand for tiden
og vi driver igennem ulvetimer med afbidt logik
store livssituationer på affyringsrampen
scenarier fra et overlæsset tegnebræt
men der er også uroligt blod i et fordoblet mørke
hvor små spøgelse fra alfabetet ønsker helbredelse
for noget ikke definerbart, noget uhåndgribeligt
som påskemåltidets markering af umulig afsked.

*Seneste udgivelse: Trafik fra en undren (antologi) 2015
sdrparkpaul@gmail.com*

Viggo Madsen

En ny dags lysende morgen

Jeg skulle have været klogere. Jeg var klogere. Smuk som det lys, der siver ud under døren på de elskendes værelser i gamle slotte og herregårdspensioner, utidssvarende som ordet løvskvætte, som ikke findes til og aldrig har eksisteret, sådan rigtig for alvor, og smuk som et blad i vinden, flagrende

Det er drømmen om det vidunderlige i skikkelse af intet mindre, et hjørne af fuldkommen skønhed, som er helt ens eget, at skrælle et løg til man finder dets vilje, ja, en nørd er et menneske, der kan åbne et program med sig selv, og som om hun var faldet ud af kroppen faldt klokken i slag, det lød som et stort, gammeldags vægur der omsider nåede frem til tiden, sommertid og vintertid – og taler vi fortid, nutid eller fremtid her?

Den dør, som aldrig lod sig lukke igen blev pludselig åbnet, og du kom ud. Solen bragede fra en skyfri himmel. Den torden, som var blevet varslet, udeblev på andet døgn. *Har du sovet godt?* spurgte du

John Mason

My Platform

You were on the platform there.
You were standing there
To say goodbye.
At least I think that was why
You were there.

You waved at least
When I boarded my train
- I say 'my train' loosely -
And leaning against the carriage window
I waved my hand.
And at least you waved.

I wondered, as we set off
For a destination I thought was mine
If I'd ever see you again.
Of if, come to that,
I'd seen you before.

All these years later I've come back.
Same station. Same platform. Mine.
And there you are, standing
Waiting to greet me.
Greet me with my wave.

*Har senest udgivet oversættelser af Jørn Riel og Knud Romer
Repræsenteret i antologien Oxford Poets 2004
www.manuscripts.dk*

Inga Mollerup

birken stryger
tjavserne væk fra panden
med en træt østlig brise

nøgne trætoppe
vugger benægtende
fra side til side
endnu før jeg får stillet
et spørgsmål

sorte fugle våger
over stilhedens
kølige omslag

blikket glider vagt
frem og tilbage
over udsigten fra
13. etage

skinnebussen glider
frem og tilbage
som skyttelen
i nornens væv

droppet drypper
salte dråber

ansigtet viser
kranium
man kan se hjem

Seneste udgivelse: Lige nu. Umoderne digte IV. 2013
imoll@stofanet.dk

Per K. Morsing

Påskeferie

korset
krydset
åbenbaring
påske påske måske

på Bakken
flere end een
hvem er med
ikke her
påske måske måske

sætter kryds
kors
for en dag
jeg tror
jeg tror
måske måske måske

tvivlen får fri
en dag
en anden dag
en helt anden dag
men
ikke i dag
tror jeg

Markku Nahkuri

Jeg er Asernes gris

de har sat på mig

den højeste pris.

De lever af mig

og jeg af dem.

Ved min grynten

er de hos mig

og fylder min tryne

med godernes sang.

Anders Vægter Nielsen

Påskeharen kommer

Påskeharen kommer

Påskeharen kommer

*Seneste udgivelse: Mute, 2013, sammen med Cindy Lynn Brown
kupppigen@gmail.com*

Per Nielsen

Situationens alvor

Mennesket
er beviset på,
at han
ikke findes.

Den sorte skygge
er den gud,
som ingen
vil tro på.

Forstod vi
situationens alvor,
ville vi bruge
mere tid
på en
helt anden historie.

Bjarne Kim Pedersen

NÆSTEN I

de danske jøder
blev sejlet i sikkerhed
for hadets korstog

NÆSTEN II

sultstore maver
Jesus Christ Airlines fløj
liv til Biafra

NÆSTEN III

dengang på Balkan
døden i brødkøen, flugt
fra udrensninger

NÆSTEN IV

krigsforbrydelser
hvis blod på hvilke døre
de syriske børn

NÆSTEN V

finde et asyl
spise rødgrød og blive
venligboer her

Arne Herløv Petersen

Korsfæst! Korsfæst!

Blødende
Stillet til skue
Når de tvinger hendes mund op
og presser eddikesvampen ind
roder deres fingre sig frem
til de guldtænder
de vil trække ud.

Omkastet på bølgerne
i gummibåden
Sulten og frysende
Pisket op over bjergets side

Naglet til træet
hænger hun
Spottet hånet
og latterliggjort.
Tornekransen
presset gennem hovedhuden

Hun ser ned på os
Vi rækker vores lancespidser
mod hendes krop

Hun ser mod skyerne.
Min gud min gud
Hvorfor har du forladt mig?

*Seneste udgivelse: Perronens længsel efter luftskibe, 2015
herlov.dk*

Igor Rajki

Det historiske øjeblik

Der er mennesker iblandt os i dag, der takket være deres uddannelse, intelligens og talent klatrer i luften, højere og højere op uden maskiner eller redskaber. De stiger helt enkelt op gennem det glasklare mix af ilt, nitrogen og hydrogen, med deres mystiske evne.

Der kommer et øjeblik, hvor de, når man tager fysikken og tyngdekraften i betragtning, burde falde, dratte og styrteddykke med et brag, fordi luften ikke længere kan holde deres vægt. Men når sådanne mennesker holder op med at stige og begynder at falde, sker der noget mærkeligt. De falder ikke ned for vores fødder – som vi står fast på jorden og kigger med bekymring eller misundelse – selvom det ville være i overensstemmelse med tilgængelige videnskabelige fakta og logisk evidens. De fortsætter i stedet med at svæve vandret i luften. Indimellem fanger de hinanden så vi får åndenød. Der er langt stærkere nærhed i deres omfavnelse end vi ser hos luftakrobater, men den varer kun et øjeblik, en lille pause. Så lader de sig føre af luftstrømmen længere og længere væk. De skrumper ind til prikker og forsvinder ud af syne.

Vi anser det for et fald, selvom de bliver i luften og vi ikke kan bekræfte deres styrt og dermed ikke retfærdiggøre begrebets tilfældige mening. Så snart de begynder at tabe højde, er det et åbenlyst fald for os. Det er noget vi er vant til og ikke finder usædvanligt eller underligt. Derfor har vi et navn for dem udover det rent videnskabelige, vi kalder dem ”faldne”.

Vi ved selvfølgelig ikke hvad fremtidige generationer vil kalde dem, for en dag vil der helt sikkert findes mere specifik viden, ikke bare om muligheder og love for luftklatring, men også om vores umådelige evner for selv-overbevisning.

*Kroatisk forfatter, der pt. gæster Fyn. Skriver romaner, noveller, kortprosa og drama og har vundet adskillige priser, deriblandt den prestigefyldte Grigor Vitez-pris i 2011 for sin kortprosasamling Posudene ispričnice (Lånte undskyldninger)
Gendigtet på dansk af Cindy Lynn Brown.*

Lone Robinson

Lysets vej

Med påsken trænger lyset ind, til rynker, sorg og tunge sind.
Fra mørket kaldte du på mig, forlad mig ikke på din vej
lad himmelbuen lyse.

Skærtorsdags måltids brød og vin, du smagte svigt fra vennen
din
men blev i kærlighedens pagt, trods myndigheders grumme agt
barmhjertighed du giver.

Langfredags toner i mit sind, slår sorgfuldt i mit hjerte ind.
Du kender smertens svære vej, min Gud vil du forlade mig?
bliv hos mig lysets Herre.

Med påskemorgens glædesord, du sendte håb til denne jord.
Forløsning bringer du min Gud, et sandt mirakel råbes ud,
du tilgivelsens Herre.

Nu åbner livets porte sig, du kender, og dog elsker mig.
Min næste fordomsfrit jeg ser, som også jo for dig er kær
du heler vores hjerter.

Så send mig påskens engle ud, i vinterkulde sne og slud.
Når tvivl og vrede sætter ind, da blæs i mig din himmelvind
du kærlighedens Herre.

*Seneste udgivelse: Lyden af Sne, 2011
lonefr71@gmail.com*

Iben Fog Staal

Påskeharen

fugletrafikken følger uskrevne regler som solen i skålen og hele vejen ned i maven mens jeg leder efter udløbsdatoen på min usikkerhed, mit forbrugerråd, der er begyndt at lugte og min søn siger: se en fuglehale! når jeg stikker ham en fjer du bør holde mine sårbarheder hellige en knækket selvstændighed lagt i gips det er det du må gøre dine cellestandarder slår mine med mange længder du har bygget dig selv op fra bunden med munden helt fra stenalderen stammer din sammensætning mens der tykthlydende og dovent presser sig karamelcreme ind i mit DNA. Kom læg dig til hvile i min indkøbskurv sov lidt mit søde æg og mediter på den sætning: tankerne er som skyerne som pengene lad dem passere jeg er påskeharen og om lidt vil du vågne i et jordbærbed blive fundet af små jublende hænder og ædes langsomt op

*Seneste udgivelse: digte i e-bogs antologien Trafik fra en Undren - med
lyrikgruppen Fynsværk, 2015
ibenindra@hotmail.com*

Jørgen Wassilefsky

DU GUDS SØN!

Neglene nedslidte
Huden i laser, klamrer sig
Til træets kors, gadens
Hinkerude blotlagt, nogen

Vrider sig
Huden en kokon

Graven kastet
Indhyllet
I tåger
Ords muskelkraft

Enfoldigt en
Smældende skralde

Stenslag
En sprække

Øjne der hviler, fæstner sig
Rammes
Tæmmes

Det hvide
Underløbne
Klæde i smuds

Løskøbt: Han er ikke
Her

Seneste udgivelse: Skygger flakkende, 2015
wassilefsky@gmail.com

Finn Wiedemann

Påske

Ægget lyser hvidt

På æselryg i galop
gennem
menneskemængden

Hanen galer hæst
Judaspenge
ligger spredt hen over bordet

Udråbt til stodderkonge
med en tornekrone
som narrehat

På Golgata brænder solen
og eddiken svider
i mund og svælg

næste morgen
slynges stenen
af sted

ægget lyser
gult

Seneste udgivelse: Nadia på vej, 2016
www.finnwiedemann.dk

Preben Winther

FREMTIDENS BRO

Fremtidens bro er bygget af sneglehuse
fragilité, tynde kyskager i rosa nuancer
og belagt med forventninger og håb.

Den har ingen sikkerhedsforanstaltninger
men den hverken knager eller gynger
når man betræder den
i den tidlige aften
for at nyde den pragtfulde udsigt
der for hver gang synes
endnu mere betagende end den foregående.

En dag styrter fremtidens bro sammen
vi kender intet 'hvordan' eller 'hvornår'

men da vil vi allerede have forladt den
og er landet på den ubønhørligt faste grund
der kaldes virkeligheden.

*Seneste udgivelse: Af intet og altet. Om kunstneren Jørgen Svenstrup.
2015
prebenwinther.dk*

Korshøjen – et sted i Litauen

af Per Nielsen

Denne antologi er illustreret med billeder fra Korshøjen – fotos, som jeg har taget på mine rejser i Litauen.

Korshøjen (på litauisk: Kryžių kalnas), der har fået sit navn efter de talrige kors, er en af de mest specielle seværdigheder i Litauen – et besynderligt sted, der ligger omkring 12 km nord for byen Šiauliai.

Der er tale om en kunstigt anlagt høj, 60 meter lang og 40-50 meter bred. I den tidlige middelalder er højen sandsynligvis blevet anlagt som et forsvarsanlæg, et såkaldt hill fort. Der står i dag over 100.000 kors på højen. Højen er blevet et katolsk pilgrimssted. Foruden kors efterlader pilgrimmene krucifikser, statuer af jomfru Maria og rosenkranse på højen. Korshøjen er både et nationalt og et religiøst symbol i Litauen.

Denne ”korsdyrkelse” er lidt af et paradoks, da litauerne var de eneste af de baltiske folkestammer, der kunne modstå de massive kristne korstog i Baltikum i 1200-tallet. Faktisk blev litauerne aldrig besejret af de kristne korsriddere. Det var først i 1386, da den litauiske storhertug Jagaila lod sig døbe, fordi det var betingelsen for at blive gift med den polske dronning Jadwiga, at kristendommen vandt indpas på litauisk jord. Trods kristendommens officielle indførelse levede hedenskaben videre i bedste velgående blandt den litauiske befolkning. Nogle eksperter mener ligefrem, at korset blot har erstattet totempælen i den gamle hedenske dødekult – og mange af de traditionelle korsformer i den litauiske folkekunst minder om i høj grad solhjul.

Det vides ikke præcist, hvornår de første kors blev sat på Korshøjen. Nogle daterer traditionen med at sætte kors tilbage til 1300-tallet; men de første skriftlige kilder, som omtaler korshøjen, er fra 1850. Byen Šiauliai var fra Polens tredje deling i 1795 indtil zardømmets fald under russisk styre, og mange kors menes at være sat på højen til minde om de faldne og de deporterede ved opstandene mod zarstyret i 1831 og 1863.

En lokal legende fortæller en anden version – en bonde på egnen havde en meget syg datter. Da hun lå for døden, fik han et syn, hvor han blev bedt om at gå op på en nærliggende høj og rejse et kors. Det gjorde han, og da han gik tilbage til sin gård, kom datteren ham i møde, frisk og rørig. Siden da har man sat kors på højen for at beskytte sig mod alskens sygdomme.

I de første årtier har antallet af kors på højen været begrænset. Danskeren Åge Meyer, der i 1895 skrev bogen "Et folk, der vaagner. Kulturbilleder fra Litauen", omtaler ikke Korshøjen. Men i 1895 har der været omkring 150 store kors på højen, og i 1914 antallet vokset til cirka 200. To årtier senere har vi en øjenvidneberetning fra en anden dansk forfatter, Rudolf Broby-Johansen. I december 1937 bragte ugebladet "Hjemmets Søndag" hans artikel om litauiske kors. Her beskriver Broby-Johansen sit besøg på Korshøjen: "Udenom ligger det øde snelandskab, omkring os rejser korsskoven sine hundrede stammer med mærkelige kroner, tag uden vægge og gulv under, fordi ånderne vel kan sidde i luften, flammende sole med lyntakkede stråler, spiralcirkler, gamlede frønnede kors, som er halvt faldet sammen eller ligger i sneen i stumper og stykke, og nye, som fylder frostluften med harpiksluft."

Da Litauen efter II verdenskrig kom under sovjetisk styre, blev Korshøjen for alvor et nationalt og religiøst symbol. Sovjetstyrkerne forsøgte i 1961 at eliminere Korshøjen. Trækorsene blev brændt, jernkorsene sendt til skrot og kors lavet af sten eller cement blev knust til vejfyld. Over 5.000 kors blev ødelagt, men allerede næste morgen var der igen rejst kors på højen. I årene 1973 og 1975 blev over 1.500 kors ødelagt ved lignende aktioner. Senere forsøgte de sovjetiske myndigheder at sætte en stopper for korsene med andre metoder som for eksempel at afspærre området under påskud af, at der var udbrudt en epidemi. Litauerne fortsatte deres valfart til Korshøjen, som en manifestation af deres nationale identitet og en protest mod den sovjetiske besættelsesmagt. Myndighederne havde ligefrem planer om at bygge en dæmning for at kunne oversvømme området og gøre det utilgængeligt.

I 1988, hvor perestrojka-perioden begyndte, steg antallet af kors på højen massivt. Da Sovjetunionen brød sammen i august 1991, var Korshøjen blevet et markant symbol på litauernes kamp for national selvstændighed.

Korshøjen blev internationalt kendt i den katolske verden, da pave Johan Paul II i 1993 besøgte stedet og holdt en udendørs messe for omkring 100.000 tilhørere. I den forbindelse blev der opstillet en stor og beskæmmende Jesusfigur ved Korshøjens fod.

Trods de pavelige efterladenskabers malplacering er Korshøjen i Litauen absolut et besøg værd. Uanset tro er de tusindvis af kors på højen en helt unik og tankevækkende oplevelse.

INDHOLD

Forord – af biskop Tine Lindhardt	3
Poesiens dag – af Per Nielsen	5
O højtid ohøj! – af Per Olsen	7
<i>Fynske digtere skriver påskedigte</i>	
Leif Achton-Lynegaard	39
Anette Karine Banke	41
Lena Krogh Bertram	43
Cindy Lynn Brown	45
Sonja Kjærgaard Christiansen	47
Ib Ivar Dahl	49
Poul g Exner	51
Birgit Filskov	53
Martin Jensen	55
Finn Jeppesen	57
Mikael Josephsen	59
Simon Kabel	61
Maria Kjær-Madsen	63
Paul Grønbech Knudsen	65
Viggo Madsen	67
John Mason	69
Inga Møllerup	71
Per K. Morsing	73
Markku Nahkuri	75
Anders Vægter Nielsen	77
Per Nielsen	79
Bjarne Kim Pedersen	81
Arne Herløv Petersen	83
Igor Rajki	85
Lone Robinson	87
Iben Fog Staal	89
Jørgen Wassilefsky	91
Finn Wiedemann	93
Preben Winther	95
Korshøjen, et sted i Litauen	
– af Per Nielsen	96

BØGER FRA FORLAGET

Bjørnedræberen. Det lettiske folks epos.
Af Andrejs Pumpurs.
Gendigtet på dansk og kommenteret af Per Nielsen.
352 sider, 250 kr.

Rainer Maria Rilke: *Historier om Vorherre.*
På dansk ved Ane Mette Brandt.
116 sider 175 kr.

Preben Winther: *Af intet og altet.*
– Kunstneren Jørgen Svenstrup.
140 sider 250 kr.

Kate Larsen: *Sensommerens månehys.* Haikudigte.
60 sider 139 kr.

Bjarne Kim Pedersen: *Inddæmninger ved Odense Fjord.*
214 sider 200 kr.

Per Nielsen: *Lykkelandets alfabet.* Digte.
66 sider 150 kr.

Der er herligt Land - det kaldes Poesien. En haikuantologi.
114 sider 150 kr.

Aloznogrog – Ost og poesi. En antologi
112 sider 150 kr.

Mellem broer, digte af Fynske Forfattere
77 sider 150 kr.

Forlaget Ravnerock

Egensevej 42
5450 Otterup
64824939

www.ravnerockforlaget.dk
post@ravnerockforlaget.dk